เมตตาธรรม

ธรรมโอวาท

โดย หลวงปู่บุญเพ็ง เขมาภิรโต

วัดถ้ำกลองเพล จ.หนองบัวลำภู

ที่ระลึกในวโรกาสครบรอบอายุ 68 ปี

ของ

หลวงปู่บุญเพ็ง เขมาภิรโต

21 ต.ค. 2540

คำปรารภ

พระพุทธศาสนา เป็นธรรมะคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะดำรงอยู่ หรือ จะเจริญรุ่งเรืองยิ่งๆขึ้นไป อาศัยพุทธบริษัททั้ง ๔ คือ พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา เป็นผู้ปกปักรักษาไว้ เทิดทูนรักษา ผู้ทำลายพระพุทธศาสนา ก็ไม่ใช่ใคร **ที่ไหน** คือ พวกถือศาสนาไม่จริงโดยถือเอาศาสนาบังหน้า เพื่อหลอกลวงประชาชนให้หลงใหลเข้าใจผิดว่าพระจริงเณรจริง โดยแต่งตัวแต่งตน ลอกแบบเลียนแบบ พระเถระคือครูบาอาจารย์ ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ โดยแอบอ้างว่าเป็นศิษย์ แต่จิตใจของเขามียาพิษแฝงอยู่ ณ ภายใน ได้ในสุภาษิตที่ว่า "**หน้าเนื้อใจเสือ**" ทำให้ประชาชนหลงผิด คิดว่าเป็นของดี ดังสุภาษิตอีสานบ้านเฮาว่า "ไผสิมองเห็นไส้ หัวใจนกขี่ถี่(นก) **ปากก็ร้องที่พึ่ง ตาก็สิ่งเบิ่งปู่**" บุคคลที่มากไปด้วยศรัทธา แต่ขาดสติปัญญา อันแหลมลึก ก็ทุ่มเท มอบเนื้อมอบ**ตัว** ให้นักบุญประเภทนี้ จนลืมตาอ้าปากไม่ขึ้น ดังปรากฏเหตุการณ์ในสมัยปัจจุบันนี้

"**สัทธาญาณสัมประยุติ**" ให้พิจารณาโดยถี่ถ้วนและรอบคอบซ้ำแล้วซ้ำอีก หลายๆครั้ง หลายๆหน เสียก่อน จึงตกลงปลงใจเชื่ออย่าให้สายเกินไป ต้องทดสอบทดลองหลายอย่าง โดยยึดหลักพระธรรมวินัยขององค์สมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเครื่องพิสูจน์ จึงจะได้พระดีพระแท้แน่นอนตามความจริง อย่าทำเหมือนคำสุภาษิตว่า"**สุกเอาเผากิน**" "**อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจคน มันจะจนใจเรา**"

พุทธศาสนาท้าพิสูจน์ ตลอดกาลเวลา ผู้เป็นเจ้าของศาสนา คือ พระสมณโคดมบรมครู พระองค์ได้รับคำยกย่อง จากประชาชนทุกหมู่เหล่าว่า "สัตถา เทวะมนุสสานัง" เป็นครูที่ดี มีความสามารถ เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว และพวกพ้อง เห็นแก่ความถูกต้องของส่วนรวม ประชาธิปไตย คือ ความถูกต้อง เคารพในสิทธิของประชาชน ไม่ลำเอียงเพราะรักเพราะชัง ฝังอยู่ในใจ นี้คือ พระบรมศาสดาของเรา

พระอาจารย์บุญเพ็ง เขมาภิรโต แห่งวัดถ้ำกลองเพล ผู้ได้รับธรรมทายาท จากพระอาจารย์หลวงปู่ขาว อนาลโย ประธานสงฆ์วัดถ้ำกลองเพล มีปณิธานตั้งมั่น อยู่ในหัวใจอันลึกๆ แฝงด้วยน้ำใจที่เมตตา ในเหล่าบรรดาศิษย์ยานุศิษย์ และญาติมิตรพุทธศาสนิกชนทั่วไป ผู้มีศรัทธามุ่งมั่นในอันประพฤติปฏิบัติ เพื่อความพ้นทุกข์ พระอาจารย์บุญเพ็ง ได้

ยอมเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญาอันน้อยนิด โดยลืมแก่ลืมปวด เทศน์รวดเดียว 3 ชั่วโมง โยมง่วงเป็นแถบสัปปะโงกเหมือนผีสิง เหมือนลิงตัวหนึ่งดีๆ นี้เอง อีกสักปีสองปีข้างหน้า คงหายหน้าจากลิงมาเป็น พระ เณร อุบาสก อุบาสิกา มีหน้าอันแจ่มใสมีจิตใจอันสวยงามได้โดยไม่ต้องสงสัย

วิริเยนะ ทุกขะมัจเจติ
ล่วงทุกข์ เพราะความเพียร
ปัญญายะ ปริสุชฌะติ
จะบริสุทธิ์ เพราะปัญญา

ที่สุดนี้ อาตมาภาพ ขออำนวยอวยชัย ให้ผู้ตั้งใจ ประพฤติธรรม ได้มีความสุข เจริญวัฒนาถาวร พรสี่ประการ อายุ วรรณะ สุขะ พละ มรรค–ผล–นิพพาน จงบังเกิดแก่ผู้ปฏิบัติทั้งหลาย โดยทั่วหน้ากันเทอญ

(หลวงปู่บุญเพ็ง เขมาภิรโต)

คำปรารภ

พระพุทธศาสนา ~~เป็น~~ ธรรมะคำสอนขององค์สมเด็จ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะดำรง อยู่หรือจะเจริญรุ่งเรืองยั่งยืน
ยืนไป อาศัยพุทธบริษัททั้ง ๔ คือ พระภิกษุ-สามเณร-อุบาสก
อุบาสิกา เป็นผู้ปกปักรักษาไว้ ขจัดพวกทุรศีล ที่ทำลายพระพุทธ
ศาสนา ก็ไม่ใช่ใครที่ไหน คือพวกเสือศาสนาไม่จริง โดยถือเอา
ศาสนาบังหน้า เพื่อหลอก ลวงประชาชนให้หลงใหล เข้าใจผิด
ว่าพระจริง เพราะจริง โดยแต่งตัว แต่งตามออกแบบเลียนแบบ
พระเถระ คือ ครูบาอาจารย์ ผู้มีวุฒิภาวะ ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ โดยแอบ
อ้างว่า เป็นศิษย์ แต่จิตใจของเขามีมารพันธ์แฝงอยู่ภายใน
ได้ยินสุภาษิตที่ว่า "หน้าเนื้อใจเสือ" ทำให้ประชาชนหลงผิด-
คิดว่าเป็นของดี ดังสุภาษิตอีสานเขาว่า ไม้ล้มจึงเห็นไส้
หัวใจพวกนี้ดี (มาก) มากก็รองพื้นพัง ตกก็ลึงเป็นหมู
ผลตอบแทนที่มากไปด้วย ศรัทธา แต่ขาดสติปัญญา อันแหลมลึก
ก็ทำให้ มอบเนื้อมอบตัวให้ มารมนุษย์ประเภทนี้ จนสิ้นจากอำนาจ
ทั่วไปนั้น ดังปรากฏเหตุการณ์ ในสังคมปัจจุบันนี้
แห่ง "สัทธาพาไปสู่สัมประยุทธ์" ให้พิจารณาโดยดีถ้วนและ
รอบครอบ ซ้ำแล้วซ้ำอีก หลายครั้งหลายๆหน เสียก่อนจึงตก
ลงปลงใจเชื่อ อย่าให้สายเกินไป ตรึกตรองมองดูของหลายอย่าง
โดยยึดหลักพระธรรมวินัย ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เป็นเครื่องพิสูจน์ จึงจะได้พระดีพระแท้ ไม่หลงตามความ-
จริง อย่าทำเหมือนคำสุภาษิตว่า "ลูกตาเนตรข้า" "อย่าไว้ใจ
อย่าวางใจคนมันจะพาไปเรา"

พุทธศาสนาทำพิสูจน์ตลอดกาลเวลา ผู้เป็นเจ้าของศาสนา
คือพระสมณโคดมบรมครู พระองค์ได้รับคำยกย่อง จาก
ประชาชนทุกหมู่เหล่า ว่า "สัตถาเทวมนุสสานัง" เป็นครูที่มี
มีความสามารถ เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็น
แก่ตัวและพวกพ้อง เห็นแก่ความถูกต้องของส่วนรวม
ประชาชนประโยชน์ คือความถูกต้อง เที่ยงธรรม ในสังคมของประชาชน
ที่เลี่ยงเฉียงพระเจ้า เพราะยังมีอยู่ในใจ ๆ ที่คือพระบรมศาสดา
ของเรา

พระอาจารย์ปัญญาพิสุทธิ์ เขตตปสโต แห่งวัดถ้ำกลองเพล ผู้ได้รับ
ธรรมะทายาท จากพระอาจารย์หลวงปู่ขาว อนาลโย และเจ้าอาวาส
วัดถ้ำกลองเพล ได้มีศรัทธาตั้งมั่น อยู่ในหัวใจ อันลึก ๆ แห่งดวง
หทัยใจที่เคารพ ใน เหล่าบรรดา ศิษยานุศิษย์

และญาติมิตร ทางสกลพิภพทั่วไป ผู้มีจิตศรัทธามุ่งมั่นในอัน
จะประพฤติปฏิบัติ เพื่อความพ้นทุกข์ พระอาจารย์ปัญญาพิสุทธิ์
ได้ยอมเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา
อันน้อยนิด โดยสิ้นแก่สิ่งมงคลทางสม ยอดเดียว ๓ ชั่วไม่
ไยม ข่วง เป็นแถมสัมผัส เหมือนฝ้าลิง เหมือนพึ่ง
ตัวหนึ่งต่าง ๆ นี้ เช่น อีกสักนิดสักหน่อย หน้า ดงหาดหน้า
หากลิ่ม มาเป็นพระเจดีย์รอยมหาสักอุทาหรณ์ ฝ่ายหน้าอันเจิ่มใจ
ปลื้มใจ อันสวยงาม ที่ ได้ย้ายตั้งเสียงสะ

วิริเยนะ ทุกขมัจเจติ
ล่วงทุกข์ ได้เพราะความเพียร
ปัญญายะ ปริสุชฌติ
จะบริสุทธิ์ เพราะปัญญา

ที่สุดนี้ อาตมาภาพ ขออำนวยอวยชัย ให้ผู้ตั้งใจ
ประพฤติธรรมะ ได้มีความสุขเจริญ วัฒนถาวร ทั้งสี่ประการ
คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ มรรค-ผล-นิพพาน ใน~~ทั้งสิ้น~~
ให้แก่ผู้ฟังและผู้มีส่วนทั้งหลายโดยทั่วหน้ากันเทอญ

พระ...

คำนำ

*สพฺพรสํ ธมฺมรโส ชินาติ*รสแห่งธรรม ย่อมชนะรสทั้งปวง เป็นพระพุทธพจน์ ที่ อมต บริสุทธิ์ ขององค์สมเด็จพระบรมศาสดา

พระพุทธเจ้า ทรงมีพระอัธยาศัย ประกอบด้วย พระบริสุทธิคุณ พระปัญญาคุณ และ พระกรุณาคุณ พระองค์ทรง ชี้แนะนำ สั่งสอนหมู่เวไนยสัตว์ ให้เบิกบานขึ้น ดังดวงอาทิตย์ ยังดอกบัวให้บานฉะนั้น นี้เป็นคำกล่าวสรรเสริญ ในบทพระพุทธคุณ

พระธรรม เป็นสิ่งที่ประเสริฐ ขจัดออกซึ่งความมืดมน และเป็นสรณะอันเกษมสูงสุด ของสรรพสัตว์ทั้งหลาย ในบทพระธรรมคุณได้กล่าวไว้ อย่างงดงามลึกซึ้ง ชัดเจน

หลวงปู่บุญเพ็ง เขมาภิรโต มีปณิธานอันแน่วแน่ ในการเผยแพร่ พระธรรมคำสั่งสอน ของพระพุทธเจ้า ให้แพร่หลาย กว้างไกล ไพศาล ซึ่งเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา โดยทางตรง ท่านได้กล่าวปรารภกับศิษยานุศิษย์ไว้ว่า เมื่อข้าพเจ้าตายไปแล้ว สิ่งที่จะเหลือไว้เป็นเครื่องระลึก เป็นร่องรอย แห่งอนุสรณ์ชีวิตของข้าพเจ้า ก็คืองานแสดงธรรมะ ที่ข้าพเจ้าได้แสดงไว้ เพื่อเป็นประโยชน์แก่พุทธบริษัท เป็นการทำหน้าที่พุทธสาวกที่ดีงาม พร้อมกันนั้น ข้าพเจ้า ก็ได้ตอบแทนบุญคุณชาวพุทธ ซึ่งมีน้ำใจสดใสสะอาดบริสุทธิ์ ที่เป็นผู้เอื้อเฟื้อ เสียสละบริจาคให้ทาน ข้าว น้ำ อาหาร ผ้า เครื่องนุ่งห่ม และ ปัจจัยไทยทานต่างๆ แก่ภิกษุสามเณร ให้ได้รับความสะดวกสบาย ในการประพฤติพรหมจรรย์

ในวโรกาส อายุครบรอบ 68 ปี คณะศิษยานุศิษย์ ได้จัดพิมพ์ธรรมโอวาท ของ หลวงปู่บุญเพ็ง เขมาภิรโต ขึ้นเป็นรูปเล่ม และแจกจ่ายเป็นธรรมบรรณาการ เพื่อสานต่อเจตนารมณ์ อันทรงคุณค่า ให้ดำรงมั่นไว้อย่างยาวนานสืบต่อไป

คณะศิษยานุศิษย์

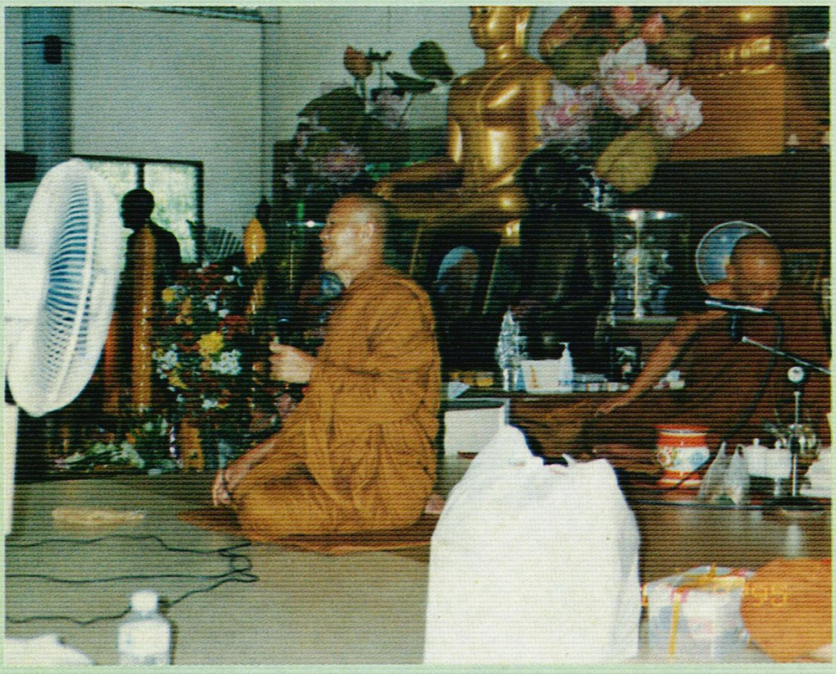
สารบัญ

โอวาทธรรม
ของ
หลวงปู่ บุญเพ็ง เขมาภิรโต

เคารพบูชาในพระคุณคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์
ซึ่งเปรียบเสมือนเปลวประทีป ส่องนำทาง
ให้เหล่าศิษยานุศิษย์ และชาวพุทธทั่วๆ ไป
ได้มุ่งตรงสู่กระแสธรรมของพระพุทธศาสนา
เดินตามรอยชีวิตอันขาวงามบริสุทธิ์
ของององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ภาพชีวิต

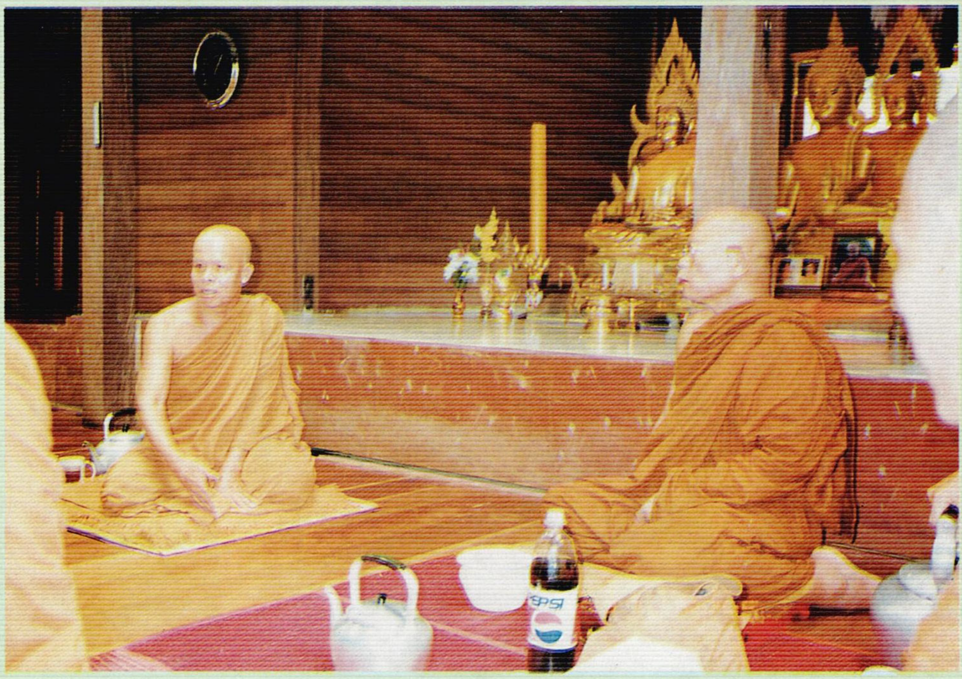

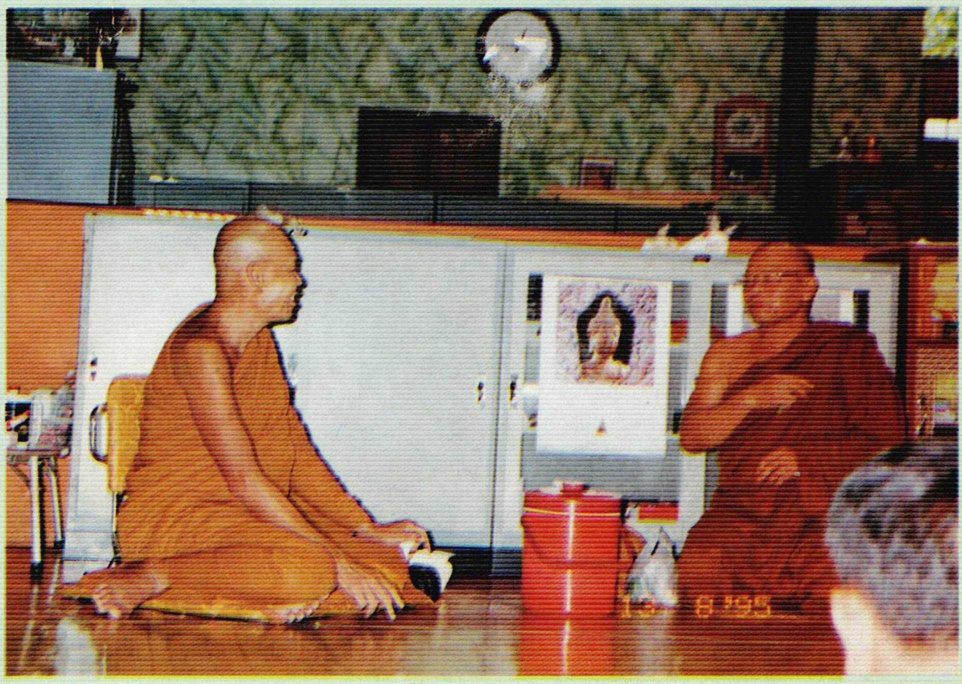

'97 5 17

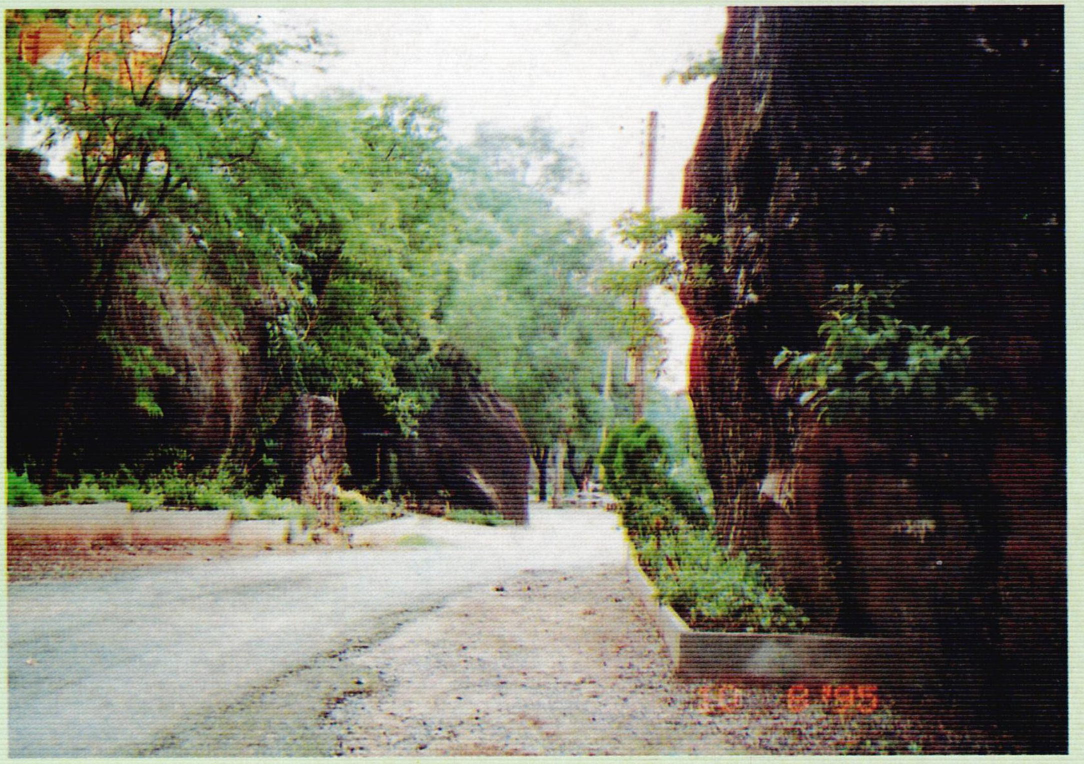

97 9 13

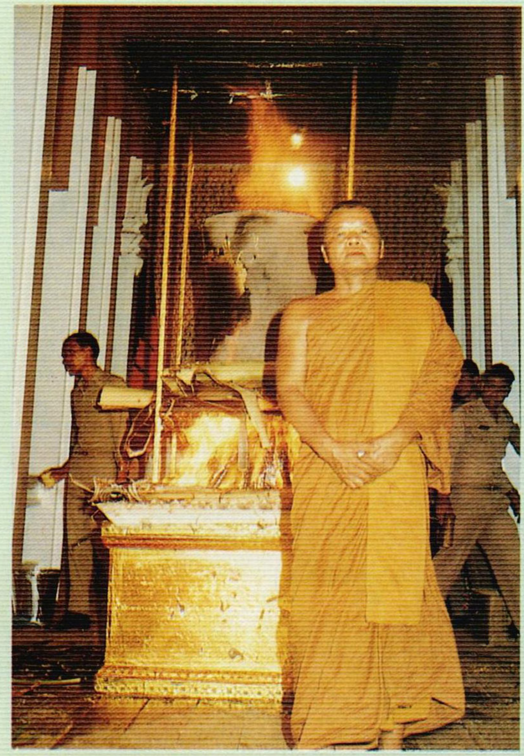

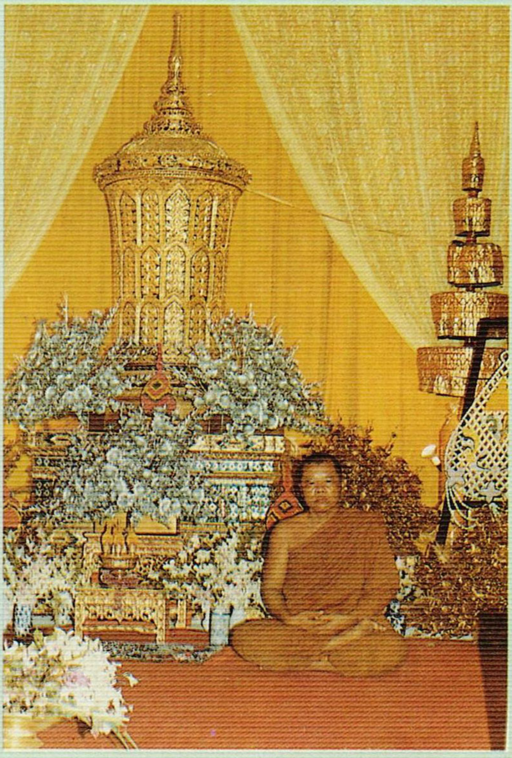

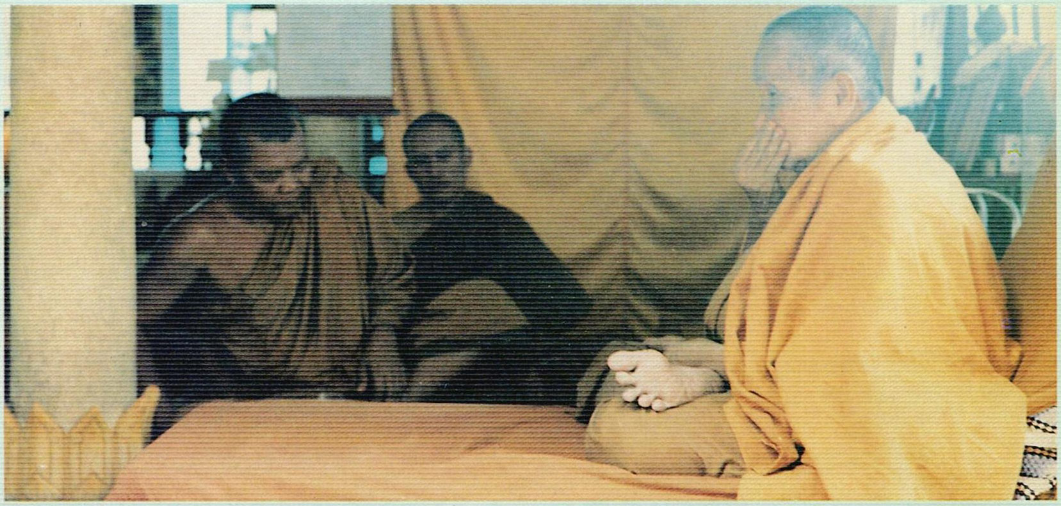

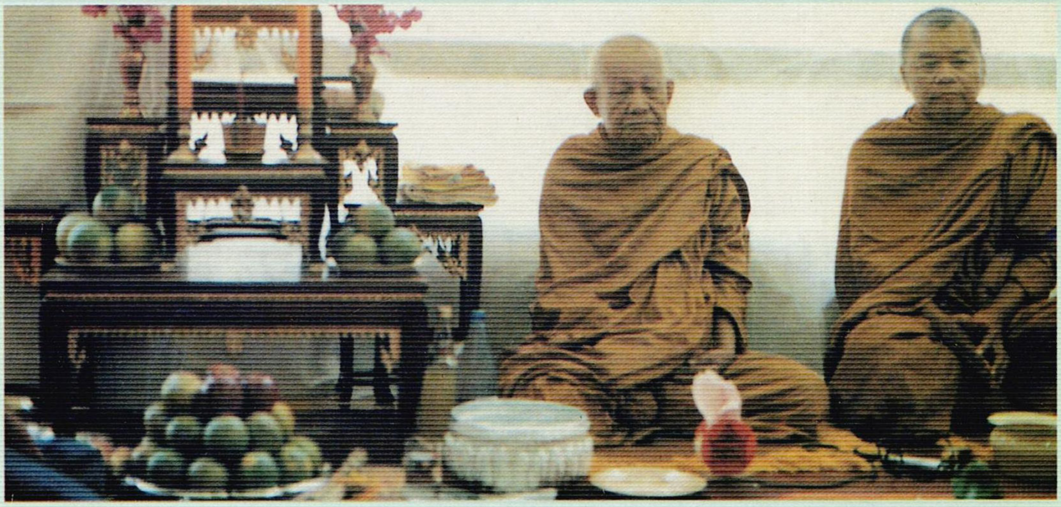

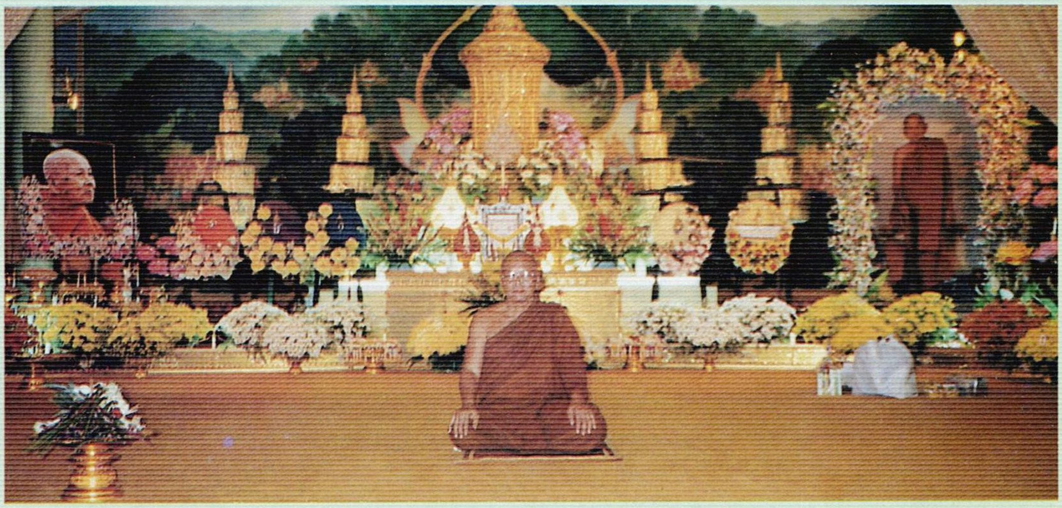

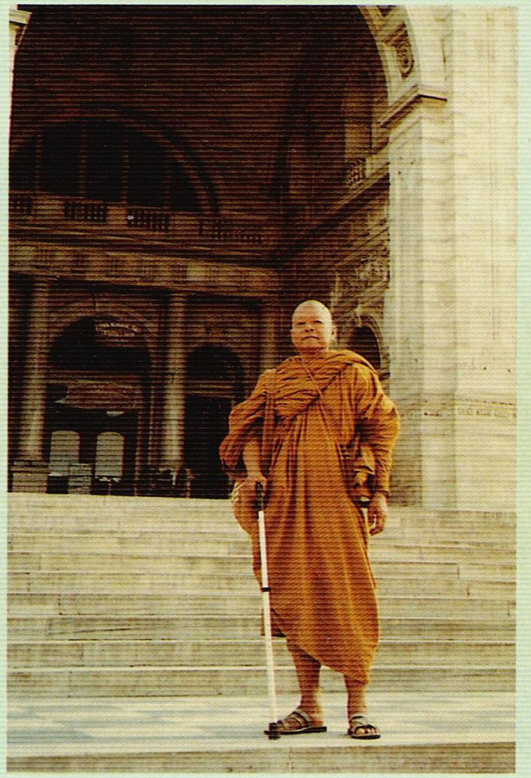

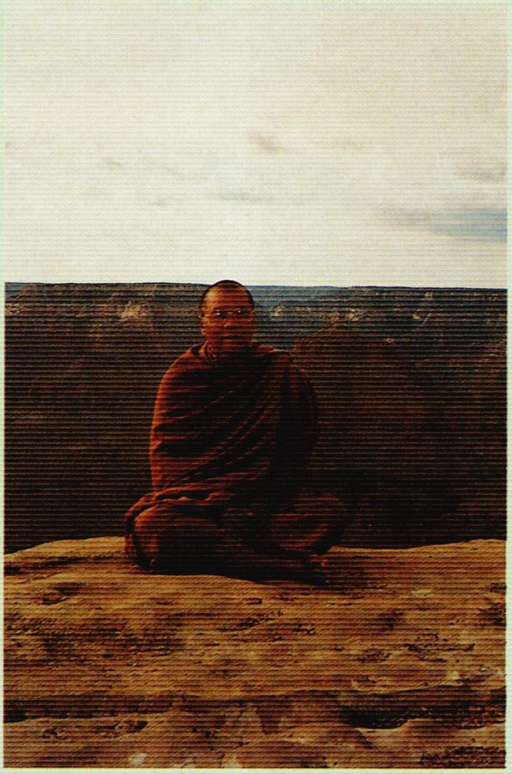
รอยยิ้ม... มิตรภาพ... สงบสุข...

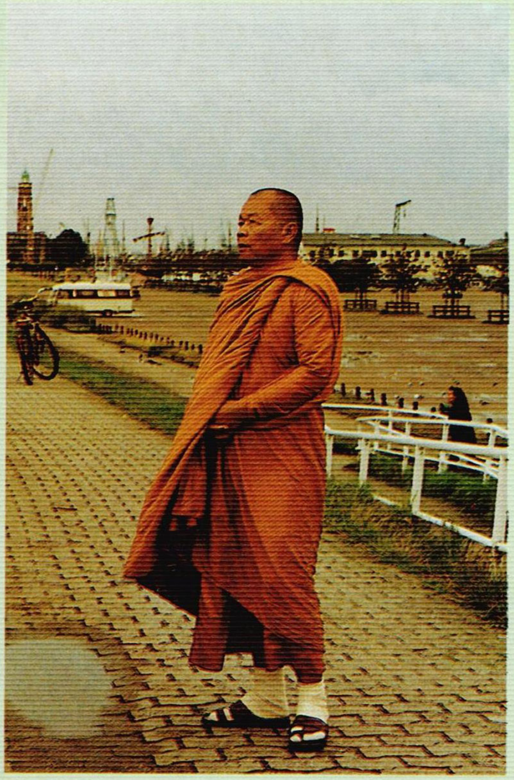
ในต่างถิ่น... ในต่างแดน

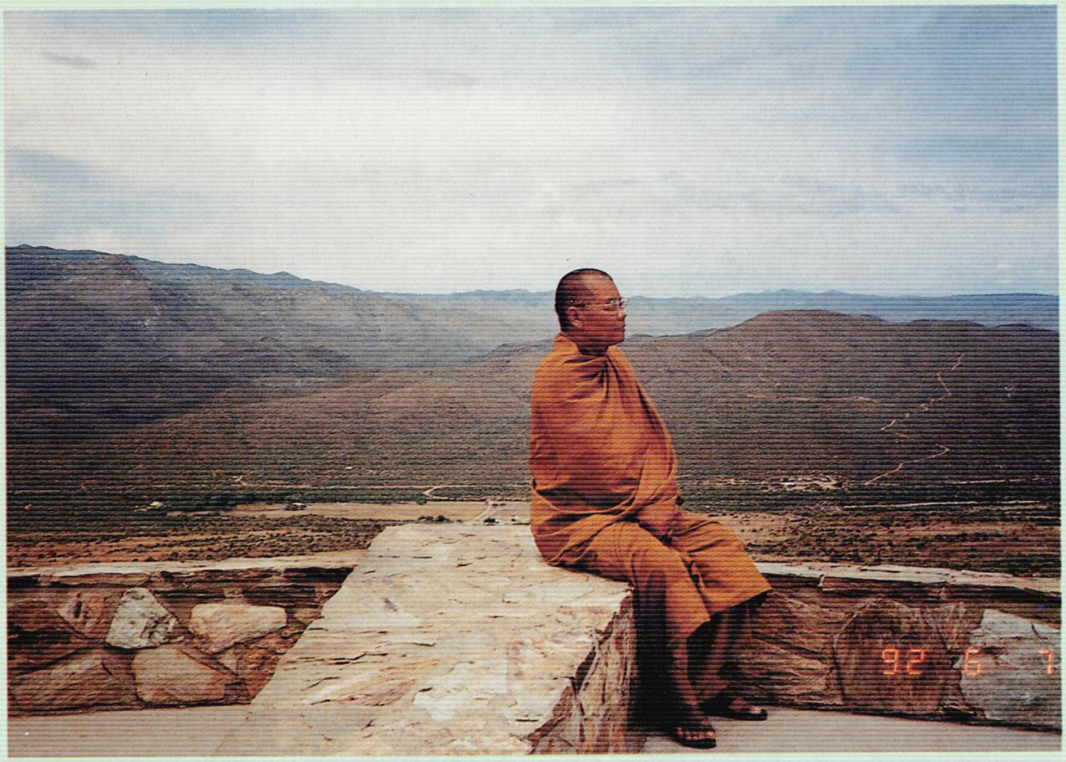

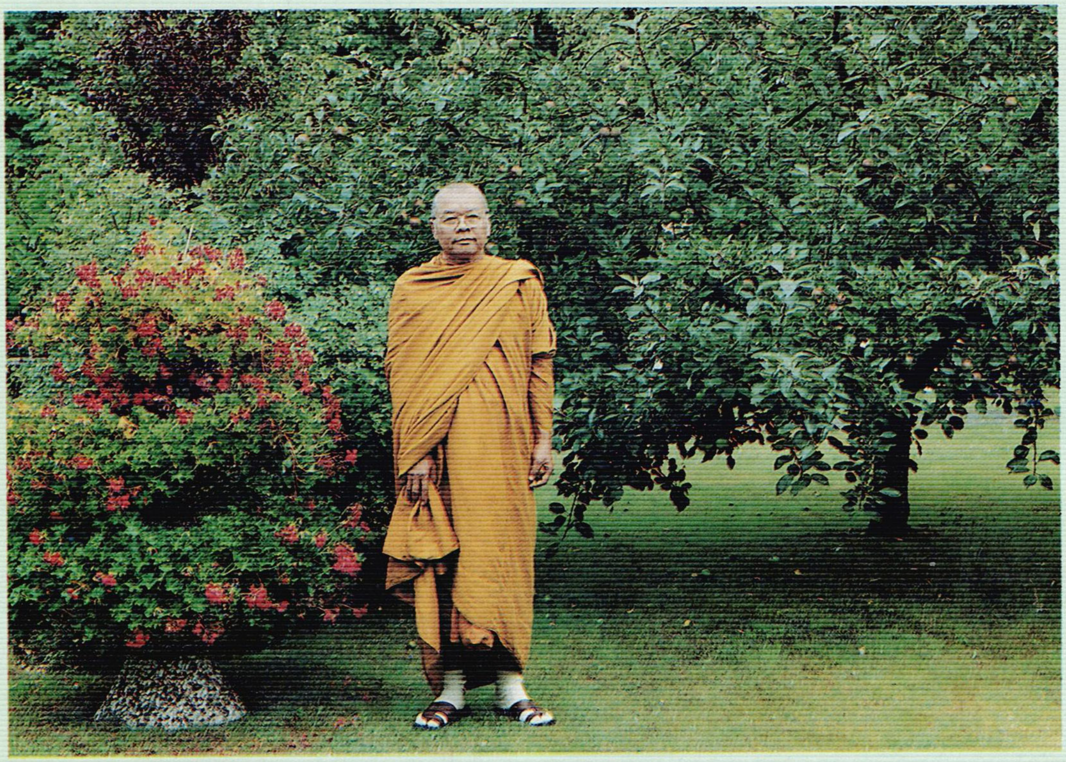

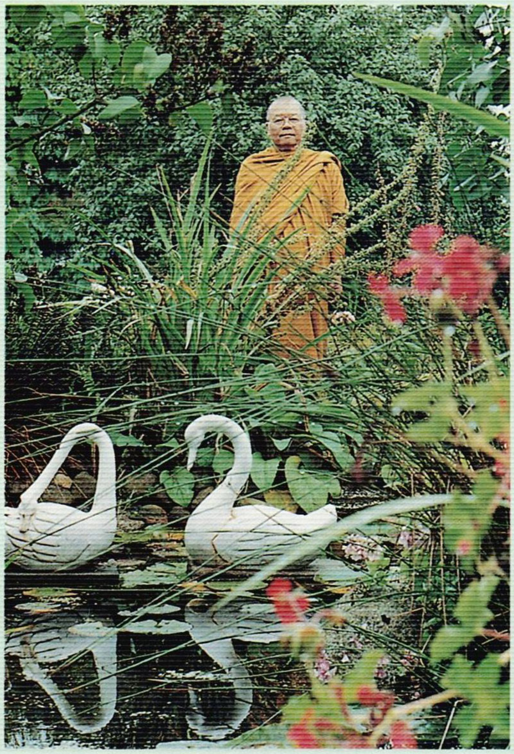
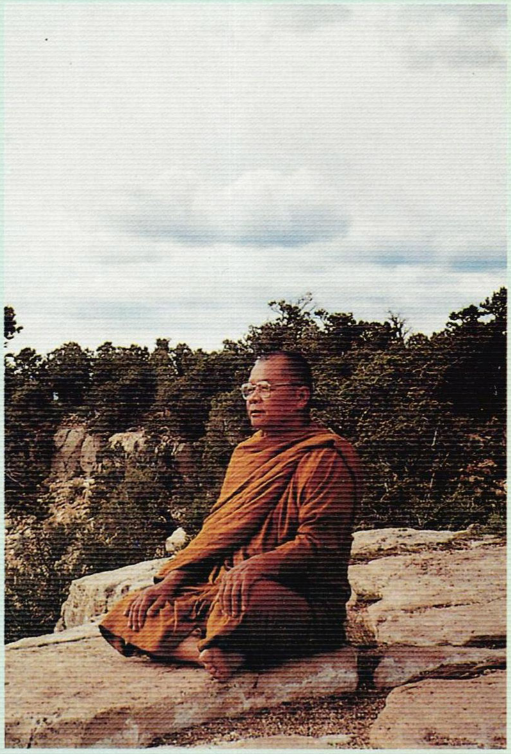

92 6 7

92 7 2

92 7 2

นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ

พระนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง

พระนิพพาน

ในพรรษาปี 38 18 ก.ค.38

บรรยายที่ ถ้ำพระอุโบสถ

อบรม ภิกษุสามเณร นักปฏิบัติธรรมภายในวัด

สมบัติทั้งปวงในโลกนี้ ไม่เที่ยงแท้แน่นอน แต่ สมบัติในเมืองพระนิพพานเที่ยงแท้แน่นอน ทนต่อการพิสูจน์ ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ไม่ทุกข์ ไม่โศรก ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ ผู้ที่จะถึงพระนิพพานสมบัตินั้น เป็นอมต ไม่เศร้าโศรกร้องไห้ เหมือนอยู่ในมนุษย์โลกนี้หรอกนี่ เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าแต่เราทั้งหลายก็ไม่เข้าใจ

พระพุทธเจ้า ทรงพิจารณาว่า สมบัติภายนอก เป็นของไม่มีจีรัง ยั่งยืน เดี๋ยวเดียวก็ฉิบหาย เดี๋ยวเดียวก็พลัดพรากจากไป ลูกชายของพระองค์ชื่อ ราหุล ไปขอพระราชสมบัติจากพระองค์ พระองค์ก็ให้อริยะทรัพย์คือให้บวชเป็นสามเณรราหุล

ทรัพย์สมบัติภายนอก เป็นของมีภัย เป็นของมีเวร เป็นของไม่มีสาระแก่นสารอะไรมากนัก ได้มาแล้วก็เสียไป ไม่มีหรอก ที่มันจะอยู่กับเราตลอดไป

นิพพานสมบัติ เป็นของวิเศษสุด ได้แล้วไม่เปลี่ยนแปลง ไม่แปรปรวนขอให้เราทุกคน ตั้งปณิธาณ คือ ความปราถนาในพระนิพพานสมบัติ อันไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ไม่ทุกข์ เป็น อมตธาตุ เป็น อมตธรรม คือ ธรรมที่ไม่ตาย การที่จะได้พระนิพพาน ก็ต้องปฏิบัติธรรมะ บำเพ็ญศีลให้เกิดขึ้น ทำจิตใจของเราให้มั่นคง ให้เป็นผู้เฉลียวฉลาดในกระบวนจิต พิจารณา ปล่อยทิ้งวางสังขาร นี่จึงจะได้พระนิพพาน

นิพ แปลว่า ไม่มี พานะ แปลว่า ดับหรือไม่มีเครื่องร้อยรัด

ผู้ที่จะถึงพระนิพพาน คือ ความบริสุทธิ์ ต้องเสียสละกิเลสออกหมด ถ้ายังยึดถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ บุคคลผู้นั้นยัง ไม่ถึง

พระนิพพาน ไม่ได้อยู่นอกฟ้าแดนดิน ไม่ได้อยู่ในมหาสมุทร ทะเลหลวง โน้นๆ พระพุทธเจ้า ไม่ได้เหาะเหิน เดินฟ้า ไปตรัสรู้ ใน รูปโลก อรูปโลก ไม่มีเลยในตำรา มโนปุพฺพงฺ คมา ธมฺมา ธรรมทั้งหลายมีใจถึงก่อน มีใจประเสริฐ สำเร็จแล้วด้วยใจ เพ่งดูที่ใจของเราซิ อยากจะรู้อะไร เห็นอะไร มันอยู่ที่นี่หมด เป็นจุดรวม เรียกว่า เยธมฺมา

เหตุปจฺจโย เหตุบุญ เหตุบาป เหตุดี เหตุชั่ว เหตุสวรรค์ พรหมโลก นิพพาน อยู่ที่ใจดวงเดียว เอกํ ธมฺมํ มีธรรมอันเดียว

เอกํ จิตฺตํ มีจิตอันเดียว

ดูอันนี่ ดูจิตใจของเรา มันมีอะไรแฝงอยู่นี่ มีอะไรแฝงอยู่ในใจของเราเนี่ย

พระพุทธเจ้า สอนให้เรา เลิกละ ความยึดมั่น ถือมั่น สำคัญว่าเป็นของเรา ตัวกูของกู ที่พวกเรานั่งอยู่ในขณะนี้ เรียกว่าธาตุสี่มาประชุมกัน มีธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ผสมกลมกลืนกันอยู่ในขณะนี้ ธาตุทั้งสี่กำลังทำงานพร้อมกัน

ธาตุดิน เกสา–ผม โลมา–ขน นขา–เล็บ ทันตา–หนัง ตะโจ–เนื้อ จนถึง มัตถะเกมัตถะลุงคังอันนี้เป็นธาตุดิน

ส่วนธาตุน้ำก็อาศัยในธาตุดิน มี ปิตตัง–น้ำดี เสมหัง–น้ำเสลด ปุพโพ–น้ำเหลือง โลหิตัง–น้ำเลือด เสโท–น้ำเหงื่อ เมโท–น้ำมันข้น อัสสุ–น้ำตา วะสา–น้ำมันเหลว เขโฬ–น้ำลาย สิงฆาณิกา–น้ำมูก ละสิกา–น้ำไขข้อ มุตตัง–น้ำมูตร นี้คือธาตุน้ำ ที่มีอยู่ในตัวเรา

ธาตุไฟ ไฟทำให้ร่างกายอบอุ่น ไฟเผาร่างกายให้ทุรนทุราย ไฟสามารถย่อยอาหารให้ย่อยยังดับไป นี่คือธาตุไฟ

ธาตุลม ลมหายใจเข้า เรียกว่า อัสสาสะ ลมหายใจออก เรียกว่า ปัสสาสะ ลมเข้าลมออก ลมพัดไปตามตัว ลมอยู่ในช่องว่าง นี่เป็นธาตุลม

ตัวของเรานี่ เรียกว่า ธาตุสี่

พระพุทธเจ้าได้ทรงสอนให้พวกเรา พิจารณาให้เห็นว่า ธาตุสี่นี้มันเป็นของไม่เที่ยงแท้แน่นอน มันทนอยู่ยาก ทุกขตา ทนอยู่ไม่ได้ อนตฺตา ไม่มีเจ้าของ ถ้าเป็นของเราแล้วบอกได้ใช้ฟัง อันนี้บอกไม่ได้เลยเริ่มต้นแต่ มันเกิดขึ้นมา แล้วมันก็แก่เอง มันเจ็บเอง มันตายเอง มันแปรปรวนเอง มีใครบอกได้ไหม เกิดแล้วก็อยู่อย่างนั้นแหละ เมื่อแก่ บางคนอุตริย้อมผมกลบเกลื่อนความแก่ไว้ กลบไว้ กลัวเขาจะเห็นว่าตัวเองแก่ ฟันหลุดไป ใส่ฟันใหม่ พอถอดฟันออกไป ดูเหมือนลิง โอ้ย นี่ก็แก่แล้ว นอกจากนั้นเนื้อหนังเหี่ยวแห้ง ร่างกายชำรุดทรุดโทรม ธาตุขันธ์แตกดับ นี้คือความเปลี่ยนแปลงของสังขาร

ผู้ใดมาพิจารณาชัดอย่างนี้ รวมเรียกว่า เกิดขึ้น แล้วก็ตั้งอยู่แล้วก็ดับไป ไม่มีใครเป็นเจ้าของ มันเกิดขึ้นเอง มันแก่เอง มันเจ็บเอง มันตายเอง เขาจะไปว่าของเราได้อย่างไร

ว่าของเราได้อย่างไร

ลองพิจารณาจริงๆ ซิ หลับตา แล้วก็พิจารณา พิจารณา เอ มันเป็นของของกูได้อย่างไรหนอ ไล่ไปตั้งแต่ผม ผมมันหล่นเป็นไหม หงอกเป็นยังไง ไล่ดูมัน เที่ยงไหม ไม่มีสิ่งใดที่จะเที่ยงแท้แน่นอนเลย

ถ้ำกลองเพล สมัยก่อนไม่ได้เป็นอย่างนี้ เข้ามาอยู่ไม่ได้ง่ายๆ เสือมันกินหัวน๊ะ หมีออกมาน๊ะ งูจงอางออกมาเพ่นพ่านแยะน๊ะนี่ ช้างออกมาเป็นฝูงๆ น๊ะ หมายถึง ถ้านับย้อนหลังไป แต่เดี๋ยวนี้เป็นยังไง หารอยมันก็ไม่มี นี่มันก็เปลี่ยน เปลี่ยนหมดทุกอย่าง จึงเรียกว่า อนิจฺจา เป็นของไม่เที่ยง ถ้าเห็นว่ามันเป็นของไม่เที่ยง ก็เห็นกันอยู่ทุกคน เห็นไม่ใช่ไม่เห็น เด็กก็เห็นผู้ใหญ่ก็เห็น พระเณรก็เห็นหมด มันไม่เที่ยง ถ้าเห็นว่ามันเป็นของไม่เที่ยง ทำไมจึงไปยึดเอาละ เห็นเฉยๆ แต่ไม่รู้ ไม่รู้ความจริง รู้อยู่แต่ไม่เห็น รู้เฉยๆ

เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงว่า**ญาณทัศนะ**ทั้งรู้ ทั้งเห็นมันรู้ด้วย เห็นด้วย เห็นชัด เรียกว่า **ปัจจักขสิทธิ** เห็นชัด เห็นเจน เห็นแน่นอนเลย ใครจะมาเปลี่ยนมาแปลง มาหลอกลวง เราก็ไม่เชื่อ สิ่งเหล่านี้จะต้องเป็นตามความเป็นจริง สมมุติว่า คนแก่ย้อมผม ถึงจะทำอย่างไรก็ตาม สภาพคนแก่ก็หมดกำลัง เพราะมันแก่แล้ว เช่นพระพุทธเจ้าบอกว่า หากอยากรู้ว่านางวิสาขา เป็นคนเช่นไร ในวัยแก่ชรา เพราะนางวิสาขาเหมือนกับผู้หญิงที่ยังสาว เพราะได้ทำบุญไว้มากและตั้งจิตปรารถนาว่า อย่าให้แก่เลย ผิวพรรณ วรรณะให้สาวอยู่เสมอ ด้วยบุญที่ได้ทำไว้มาก จึงดลบันดาลให้นาง มีผิวพรรณวรรณะดังที่นางปรารถนาไว้ เมื่อนางมาฟังเทศน์พระพุทธเจ้า เมื่อนั่งรวมอยู่กับคนทั่วๆ ไป นางก็เหมือนกับหญิงสาวคนหนึ่ง เมื่อฟังเทศน์จบ กว่านางจะลุกขึ้นได้ ต้องใช้แขนค้ำยัน มีคนประคับประคอง จึงจะลุกขึ้นได้ พระพุทธเจ้าบอกว่า นั่นแหละคือ นางวิสาขา นี้คือความแก่ชรา

ทั้งๆ ที่ความจริง แสดงแก่เรา คนแก่เราก็เห็น คนเจ็บเราก็เห็น คนตายเราก็เห็น แต่เห็นแล้วเราไม่มีปัญญา เห็นอย่างโง่ๆ ทำอย่างไรเราจึงจะมีปัญญา ต้องพิจารณา

สุตตมย ปัญญา หมั่นฟังธรรมะ ให้เข้าใจในธรรมะ นี่ปัญญามันจึงเกิดขึ้น

จินตมย ปัญญา เมื่อได้ยิน ได้ฟังแล้ว น้อมนำมาพิจารณา ใคร่ครวญหาเหตุหาผล ให้เห็นแจ่มแจ้ง ไม่ใช่ รู้แล้วก็รู้ไป เห็นแล้วก็เห็นไป อย่างนี้ใช้ไม่ได้ไม่เกิดปัญญา สมัยพระพุทธเจ้า พระบางองค์ไปเห็นใบไม้หล่นลงมา ท่านก็พิจารณา ใบไม้แต่เวลาแรกๆ ใน

เริ่มแรกใบไม้ก็ออกสีเขียวสวยงาม ต่อมาก็เปลี่ยนสภาพ เป็นสีเหลือง สีเหลืองเข้มขึ้นไป แล้วก็หล่นลงมา แต่ก่อนเดือนห้าเดือนหก ใบสีเขียวชะอุ่ม แต่เดือนสิบเอ็ดสิบสอง เดือนอ้ายเดือนยี่ เป็นอีกสีหนึ่ง มันเป็นอะไร ก็มันเปลี่ยนแปลง มันเป็น อนิจฺจตา ท่านก็น้อมเข้ามาพิจารณา โอ เราก็เหมือนกัน แต่ยังหนุ่มยังแน่น ขบมะขามป้อม แตก โป๊ะๆ แต่เวลาแก่แล้วฟันหลุด เคี้ยวอะไรก็ไม่ได้ นี่ก็แสดงว่า ท่านพิจารณา แล้วก็น้อมเข้ามาสอนตัวเอง ให้เกิดความเบื่อหน่าย ให้เกิดความสลดสังเวช เรียกว่า จินตมย ปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการค้น จากการคิด การพินิจพิจารณา หาเหตุผล ไม่ใช่นั่งอยู่เฉยๆ แล้วก็ผุดโผล่ขึ้นมา ไม่มีหรอก ปัญญาต้องค่อยเกิด เหมือนกับเราฝึกหัดการงานต่างๆ ต้องฝึกฝน ไม่ใช่อยู่ๆ นั่งอยู่ ก็สำเร็จไปเลย ต้องจับ ต้องทำ เอานั่นชนนี่ เอานี่ขึ้นเอานั่นลง อย่างนี้เป็นต้น ชำนิชำนาญไปเอง

ภาวนามย ปัญญา เมื่อจิตสงบออกค้นคว้าพิจารณากาย พิจารณาชัดในใจ พิจารณาลงสู่ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา พวกเราพิจารณาอย่างไร 3 วันก็ไม่พิจารณา อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มันจะเห็นได้อย่างไร มันจะเห็นของจริงได้ยังไง ถูกกิเลสเข้าครอบงำ ปกปิดจิตใจของเรา เป็นคนตาบอดหมด ตาของเราเนี่ย ถ้าหากว่า ไม่มีอะไรมาปิดบัง มันจะเห็นตามความเป็นจริง เห็นสีแดง สีขาว สีดำ ตามความเป็นจริง สีอย่างไร ก็เห็นอย่างนั้น เราลองเอาแว่นตาดำ มาใส่ดูซิ สีขาวเป็นสีดำหมด สีแดงก็เป็นสีดำ อะไรก็ดำหมด ดำปื๋อหมดไปเลย แม้สีท้องฟ้า ที่มันแจ่มใสแจ้งสว่าง พอเอาแว่นตาดำมาใส่ มืดตื้อเลย

พ่อใหญ่ลี ขี่ม้าบักจ่อน พ่อใหญ่ลีใส่แว่นตาดำ นึกว่าฝนจะตกฮำ ถอดแว่นตาดำฟ้าแจ้งจางปาง อ้อๆ เป็นเพราะแว่นตาดำ เด้ พอมาถึงบ้าน ก็ถอดแว่นตาดำออก โอ้ยกูตีม้าถีบม้า นึกว่าฝนมันจะตก มันเป็นเพราะแว่นตา นี่แหละคนเรา เป็น เพราะความมืดความบอดของอวิชชา เป็นเพราะโง่ มันจึงไม่รู้ตามความเป็นจริงมันก็เป็นทุกข์อยู่ร่ำไป

ความจริง มีอยู่สองอย่าง คือ จริงโดยสมมุติ และจริงโดยปรมัตถ์

จริงโดยสมมุติเป็นอย่างไร หมายถึงว่า โลกคือการสมมุติว่า เกิด แก่ เจ็บ ตาย สุข ทุกข์ ความเคารพใน ครูบาอาจารย์ ธรรมเนียม ประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม สิ่งเหล่านี้ ต้องยอมรับกันตามสมมุตินั้น ถ้าไม่ยอมรับล๊ะก็ต้องผิด ผิดจากสมมุติ ผิดจากความเป็นจริง โลกนิยมมีอยู่อย่างไร ก็ต้องยอมรับ เคารพในสิ่งเหล่านั้น จึงจะถูกต้อง

จริงโดยปรมัตถ์ ก็คือ ไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งทั้งหลายทั้งปวงนี่ก็เป็นความจริง เช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้น ต้องพิจารณาให้ถูกต้องว่า อะไรเป็นความจริงโดยสมมุติ อะไรเป็นความจริงโดยปรมัตถ์

เอ้า ต่อไปให้นั่งสมาธิ นั่งดู ตรวจดู ว่าจิตใจเราไปถึงไหนจะต้องแก้ไขอย่างไร

อธิษฐานจิต ก่อนออกจากสมาธิ อุทิศผลบุญกุศล ให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เจ้ากรรม นายเวรทั้งหลาย ขอให้พวกท่านทั้งหลายเหล่านั้น จงมาอนุโมทนา ในการที่พวกเราทั้งหลาย ได้ปฏิบัติบูชา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ในค่ำคืนวันนี้ เมื่อท่านทั้งหลายเหล่านั้น ตกอยู่ในสภาวะที่เป็นทุกข์ ก็ขอให้พ้นจากความทุกข์ เมื่อได้รับความสุข ก็ขอให้ได้รับความสุขยิ่งๆ ขึ้นไป ขอให้พวกข้าพเจ้าทั้งหลาย จงได้สำเร็จ มรรคผล นิพพาน ในชาติปัจจุบันกาลนี้เถิด

ใจที่บริสุทธิ์

(๔ ส.ค. ๒๕๓๗)

วิธีการนั่งสมาธิ ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้ คือ เอาขาขวาทับขาซ้าย เอามือขวาทับมือซ้าย วางกายให้พอดี แล้วหลับตา อย่าหลับแน่น หลับพอดี วางเปลือกตาให้เหมาะสม ตั้งกายให้ตรง อย่าเอนซ้าย อย่าเอนขวา ใจมันจะไม่เที่ยง อย่าก้มนัก อย่าเงยนัก ให้ดูพระพุทธรูปเป็นแบบอย่าง แล้วอธิษฐานในใจว่า บัดนี้เราจะนั่งสมาธิภาวนาบูชาคุณพระพุทธเจ้า บูชาคุณพระธรรม บูชาคุณพระสงฆ์ บูชาคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ผู้ที่มีพระคุณทั้งหลาย ด้วยเดชแห่งการบำเพ็ญบารมีธรรมนี้ ขอจงดลบันดาลให้จิตข้าพเจ้า ได้ตั้งอยู่ในท่ามกลางความสงบนิ่ง อยู่ในอารมณ์อันเดียวคือสมาธิ เมื่อตั้งอธิษฐานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องตั้งสัจจะไว้ เราจะไม่ลุกขึ้น เราจะไม่พลิกขา อยู่ท่าไหนก็ให้อยู่ท่านั้น อะไรจะเกิดขึ้นก็ช่างหัวมันให้ปล่อยวางทั้งหมด นี่คือการตั้งสัจจะอธิษฐาน

กิเลสนี่มันสำคัญที่สุด พอนั่งสมาธิไปแล้ว บางครั้งมันเหมือนกับมีอะไร มาไต่ตามหู ตามตัวไต่ตามขานั่นคือพระยามาร มันมาล่อลวงให้เราออกจากสมาธิที่จริงแล้วเมื่อมันไต่ได้มันก็หนีไปได้ หลวงปู่มหาบัวไปอบรมธรรมะกับหลวงปู่มั่น พยายามนั่งสมาธิได้ถึง 6 ชั่วโมง แล้วก็ดีใจว่าตัวเองได้นั่งถึง 6 ชั่วโมง พอไปกราบเรียนหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นด่าเอา เฮย! แค่นั้นๆ ไอ้เฒ่านี่นั่งถึงสว่างเลย ต่อมาท่านก็พยายามนั่งต่อไปพอถึง 6 ชั่วโมง กายและจิตมันดิ้นมันอยากออกจากสมาธิ ปวดขี้ ปวดเยี่ยว สาระพัดท่านว่าอย่างนั้น เมื่อไปกราบเรียนหลวงปู่มั่นว่า **เกล้ากระผมนั่งถึง 6 ชั่วโมง**แล้ว มันอยากออกจากสมาธิ มีอาการสารพัดหลวงปู่มั่นได้ฟังแล้วจึงพูดขึ้นว่า ชื่อว่ามหา มหา สอบมาทำไมมหา มหาแปลว่า ผู้ที่มีจิตใจอันยิ่งใหญ่ มีความอดทน ถ้าเป็นอย่างนั้นแล้วไปนุ่งผ้าถุงซะ ท่านซัดถึงขนาดนั้น อย่ามานุ่งผ้าเหลือง อย่ามาบวชไปนุ่งผ้าถุงเหมือนผู้หญิง ใจอ่อนแอ ท่านเทศน์อย่างซึ้งหัวใจเลย แตกต่างจากพระบางองค์ถ้าครูอาจารย์ดุด่านิดหน่อย จะรู้สึกไม่สบายเลย อยากฟังแต่คำหวานๆ...

พอหลวงปู่มั่นขนาบอย่างนั้นลงไปแล้ว วันที่สองหลวงปู่มหาบัวคลุมผ้าอย่างดีแล้วพาดสังฆาฏิพร้อมวันนี้เป็นวันตาย ข้าพเจ้าจะนั่งสมาธิ บูชาคุณพระพุทธเจ้า

พระธรรม พระสงฆ์ ขอให้จิตใจข้าพเจ้าสงบถ้าหากว่าไม่สงบตราบใด ข้าพเจ้าจะไม่ลุกขึ้น ขาขาดก็ช่างมัน แขนขาดก็ช่างมัน ก้นจะเปื่อยก็ช่างมัน ท่านตั้งสัจจะอธิษฐานไว้ถ้าหากว่าปวดขี้ล่ะ เอ้าขี้ใส่ที่นี่ ตื่นเช้ามาเอาไปล้างได้ ถ้าปวดเยี่ยวละ ทำยังไง เยี่ยวใส่ผ้าบริขารเลย เราซักได้ นี่ตัดกิเลส ตัดขนาดนี่เลย แล้วก็ยกมือขึ้นพูดว่า บรรดาทุกข์ทั้งหลายในโลกนี้ ขอมาแสดงให้ข้าพเจ้าเห็น ขอให้มาแสดงให้ข้าพเจ้าฟัง อย่าได้ลี้ลับอย่าไปหลบไปหลีกปลีกตัว ทุกข์อยู่ในโลกนี้ ขอให้มาแสดงให้เห็นให้รู้ในวันนี้ ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่าทุกข์ควรกำหนดรู้ เราจะต้องพยายามกำหนดรู้ทุกข์ มันมีหน้าอย่างไร มันมีตาอย่างไร มันเป็นอย่างไร วันนี้เราสู้ เราไม่ถอย ตายช่างมัน หลวงปู่มหาบัว ท่านเอาจริงถึงขนาดนั้น

พอตั้งอธิษฐานอย่างนั้นแล้ว ก็บริกรรมภาวนา พุทโธ ธมฺโม สงฺโฆ 3 จบ นั่งอยู่ถึง 3 ชั่วโมงเวทนาเกิดขึ้นนิดหน่อยเพราะเคยนั่งมาแล้ว พอถึง 6 ชั่วโมง เวทนาเกิดขึ้นอย่างใหญ่โตเลย เออดีแล้ว ขอให้เกิดมากกว่านี้อีก ท่านว่าอย่างนั้น เราเคยสู้มาถึง 6 ชั่วโมงแล้ว บัดนี้เราจะสู้ จะนั่งถึงสว่าง ขอให้เวทนามามากกว่านี้อีก นี่เด็ดเดี่ยวถึงขนาดไหน เป็นนักปราชญ์ถึงขนาดไหน เมื่อเวทนาเกิดขึ้นอย่างหนัก ขานี่ร้อนหมด ร้อนหมดตัวเลย ร้อนเหมือนไฟ เหมือนอยู่ในกองไฟ ใจนี่ก็จดจ่ออยู่กับเวทนา ร่างกายจะขาดก็ให้มันขาดไป มันจะเปื่อยก็ให้มันเปื่อยไป จะให้มันเห็นชัดกันในวันนี้ละ ให้มันเด็ดขาดในวันนี้แหละ เมื่อจิตไม่หนีจากเวทนา จิตก็เลยรวม พอจิตรวมลงจิตสงบพักหนึ่ง จิตถอนออกมาอีก ถอนออกมาอีกท่านก็พิจารณาเวทนาพิจารณาว่า แต่ก่อนที่เราไม่เคยนั่งสมาธิเวทนามันไปอยู่ไหน เมื่อเรามานั่งสมาธิ ทำไมจึงมีเวทนา เวทนาเป็นอะไร อะไรเป็นเวทนา

เวทนา คือ ความสุข ความทุกข์ ความไม่สุขไม่ทุกข์ เอาละได้ความว่าเวทนาคือสิ่งเหล่านี้ ทีนี้ท่านก็ถามใครเจ็บ ขาเจ็บหรือแต่ก่อนไม่นั่งสมาธิภาวนาเขาทำไมจึงไม่เจ็บ เมื่อมานั่งภาวนาทำไมเขาจึงเจ็บมันก็ขาของเก่านี่ ไม่ได้เอาขาของใหม่มาจากไหนเลย นี่ปัญญาของท่าน ไม่ได้เอาขาที่เจ็บมา มันก็ขาของท่านนี่แหละ แต่ทำไมมันจึงว่ามันเจ็บ ท่านก็เลยถามว่า ขาเจ็บไหม ขาไม่ตอบเลย เมื่อยังไม่ได้นั่งสมาธิ มันก็ไม่ได้ว่ามันเจ็บมันปวด เวลานั่งสมาธิมันก็ว่ามันปวด ขาก็ไม่ได้ว่ามันปวด ถามดูเนื้อ ถามดูหนัง ถามดูกระดูก ถามดูสิ่งเหล่านี้ว่าเจ็บไหม เฉย! กระดูกก็ไม่ได้เจ็บ อะไรๆก็ไม่ได้เจ็บ เอ๊า! ใคร

เป็นคนว่าเจ็บ โอ้! ใจ ใจ ทีนี้ใจมีขาไหม ใจมีแขนไหม ใจมีก้นไหม เอ! ใจก็ไม่ได้ประกอบกับสิ่งเหล่านี้ มันเจ็บได้ยังไง นั่นดูซิ ปัญญาตะล่อมเข้ามามันเจ็บได้ยังไง ขาใจมันอยู่ไหน แขนใจมันอยู่ไหน ไล่กันไป ไล่กันไปเรื่อยๆ จนยอมจำนน ใจนี่ก็ไม่ได้มีแข้ง มีขา มีตีน มีมือ มีก้น มีอะไรต่างๆ ใจก็เพียงแต่ผู้รู้เท่านั้น ผู้เสวยเท่านั้น ขานี่ก็เป็นธาตุสี่ ดิน น้ำ ลม ไฟ มันไม่ได้บอกว่ามันเป็นขา มันไม่ได้บอกว่ามันเจ็บ ใครล๊ะเป็นคน ว่านั่นละซิ ใจก็ไม่มีแข้ง มีขา มีตีน มีมือเลย **เป็นสภาพรู้ๆ อยู่เท่านั้น**

ธาตุสี่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ก็เป็นเพียงธาตุสี่ ดำรงอยู่เฉยๆ

ธาตุสี่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ถามแล้วมันไม่ได้บอกว่ามันเจ็บ มันไม่ได้บอกเลย ถามเนื้อ ถามหนัง ถามกระดูก มันเฉยทั้งหมดเลย พอถึงตรงนี้แหละ จิตก็รู้ว่า สฺงขิตฺเตน ปญฺจุปาทานกฺขนฺธา ทุกฺขา นั่นคืออุปาทานกิเลส กิเลสรู้หรือไม่ว่ากิเลส กิเลสมันยึด มันถือว่า ของกู ตัวกู มันถือทุกอย่าง เมื่อมันถือเช่นนั้นแล้วมันก็ว่ามันทุกข์ ไม่ใช่ตัวเราทุกข์ กิเลสมันทุกข์ต่างหาก เราไม่ได้ทุกข์เลย กายก็ไม่ได้ทุกข์ ใจก็ไม่ได้ทุกข์ กายก็ไม่ได้เจ็บ ใจก็ไม่ได้เจ็บ ผู้เจ็บคือกิเลสอุปาทานความยึดถือ พอถึงตรงนี้แล้ว ตอกหน้าอุปทาน ไล่อุปาทานหนีเลย มึงมายึดทำไม ขณะนั้นจิตมันดิ่ง จิตมันกล้า จิตรวมเป็นสมาธิอย่างใหญ่โตเลย ดับ! ทุกข์ทั้งหมดดับหมดเลย เหลือแต่ผู้รู้อันเดียว รู้อยู่อย่างนั้น ไม่มาเกี่ยวข้องกับแข้งกับขา เกี่ยวข้องกับหูกับตา ไม่มาเกี่ยวข้องกับกระดูก ไม่มาเกี่ยวข้องกับอะไรทั้งหมด เมื่อจิตมันสงบแล้ว

เมื่อจิตมันสงบแล้ว จึงรู้ว่าเวทนาก็สักว่าเป็นเวทนา กายก็สักแต่ว่ากาย จิตก็สักแต่ว่าจิต ถ้าเรายังมายึดถือว่าตัวกูของกู ขากู แขนกู นั่นแหละคือกองทุกข์ ถ้าเรายังไม่ยึด ไม่ไปคิดดู อยู่เฉพาะรู้ เวทนามันก็เป็นเรื่องของมัน มันไม่ใช่ของเรา ขาเป็นของเราหรือเปล่า แขนเป็นของเราหรือเปล่า เล็บเป็นของเราหรือเปล่า กระดูกเป็นของเราหรือเปล่าไม่มีเลยที่เป็นของเราตัวเรา เป็นเพราะเราไปหลง เราไปหลงว่าตัวกูของกู มันจึงเจ็บ จึงปวด จึงทุกข์ จึงยาก จึงลำบาก เมื่อปัญญามันชี้ชัดลงไปเช่นนี้ ปรากฏว่าเวทนาดับ และรู้ว่าเวทนาก็สักแต่ว่าเวทนา ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เป็นเพียงแต่เวทนาก็สักแต่ว่าเวทนา จิตก็สักแต่ว่าจิต ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตน ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เขา เพียงแต่เป็นผู้รู้ พอรู้ขนาดนั้นมันวางเวทนา จิตก็อยู่เฉพาะจิต เวทนาก็อยู่เฉพาะเวทนา ไม่ได้มาคลุกเคล้ากัน ไม่ได้มากระ

ทบกระแทกกันเลยนั่งจนถึงสว่าง เหมือนไม่ได้ทำอะไรเลย ได้รับชัยชนะในคืนนั้น

คืนที่สอง รีบไปกราบหลวงปู่มั่นถึงผลของการปฏิบัติ หลวงปู่มั่นพูดว่าอย่างนี้ซิ ลูกศิษย์ของเรามันต้องอย่างนี้ เราทำความเพียรเคยสลบถึงสามครั้งแล้วจึงได้มาเห็นหน้าหมู่คณะ จึงได้มาให้หมู่คณะกราบไหว้หลวงปู่มั่นท่านเด็ดเดี่ยวจริงๆ คืนที่สอง พอ 6 โมงเย็นปั๊บ หลวงปู่มหาบัวครองจีวร พาดสังฆาฏิ แล้วเข้านั่งสมาธิ มันเคยชนะแล้ว พอนั่งไปมันรู้ในอาการ รู้ว่ายึดไว้ทำไม ถือไว้ทำไม ไม่ยึดเลย ไม่ถือเลย จิตก็อยู่เฉพาะจิตล้วนๆ ไม่ต้องมีอะไรมาบังคับ ไม่มีการข่มเหงรังแก จิตสงบรู้อยู่เฉพาะจนถึงสว่าง คืนที่สามก็นั่งสมาธิอีกจากนั้นก็ไปกราบเรียนหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นว่านี่ซิมันต้องอย่างนี้ ลูกศิษย์ของเรามันต้องทำอย่างนี้ หลังจากนั้นพอนั่งปั๊บ ก็ถึงสว่างเลย

หลวงปู่มหาบัว เมื่อได้ทำความเพียรนั่งสมาธิบำเพ็ญภาวนาไประยะหนึ่งหลวงปู่-มั่นก็ถามว่า เป็นยังไงท่านมหา ท่านก็ตอบไปว่าเรื่องเวทนาข้ามได้แล้วครับผม ข้ามได้แล้วไม่มีเลย มีแต่สุขล้วนๆ อยู่กับสุขล้วนๆเลย หลวงปู่มั่นตอบว่า การติดอยู่ในทุกข์เวทนาหรือสุขเวทนานั้น เหมือนกับกับเนื้อติดอยู่ในฟันเท่านั้นเอง อย่าไปติดเช่นนั้นให้ออกค้นคว้าออกพิจารณา เมื่อจิตมันมีกำลังขนาดนั้นก็ออกค้นคว้าสกลกาย พลิกแผ่นดินเลย พลิกร่างกายให้มันแตกกระจายออกไป เมื่อจิตสงบแล้ว ท่านก็ให้จิตออกค้นคว้าพิจารณา

ที่นี้ค้นคว้าเพ่งร่างกาย ชั่วพริ๊บ!เดียวเท่านั้น ชั่วหายใจเดียว ร่างกายนี้จะทลายไปหมดถึงสามครั้ง ดูซิความเร็วของจิต ความกล้าหาญของจิต เพ่งใส่ภูเขานี่ภูเขาละลายหมดอำนาจของจิต แต่ภูเขาก็อยู่เหมือนเก่าละ แต่สภาพจิตใจมันเป็นอย่างนั้น มันขาดไปหมดเลย เพ่งใส่ผู้หญิงนี่ผู้ชายนี่ ละลายเป็นดินเป็นน้ำเป็นลมเป็นไฟเลย เหตุนี้คนจึงกลัวครูบาอาจารย์นักปฏิบัติ อำนาจจิตของท่านนี่ยอดเยี่ยมเลย เพียงพูดกับใครครั้งเดียวละซึ้งถึงหัวใจเลย ถ้าได้เหน็บสักคำสองคำนี่ พระเณรหวาดหวั่นกันมาก อำ-นาจจิตที่ท่านฝึกมามีพลังมาก บางครั้งท่านมองดูคนหรือทดสอบคน เช่นท่านลงไปกรุงเทพฯ ถึงกรุงเทพฯ ท่านไปขึ้นรถเมล์ ผู้หญิงสาวๆสวยๆนี่เพ่งปั๊บ ดับ! เพ่งถึงสามครั้งมันเกิดความสลดสังเวช ไม่ยินดีเลย ไม่มีความยินดี คล้ายๆกับดึงยางยืด พอจบแล้วมันก็ย้อนกลับเข้ามาเหมือนเดิม การดึงเปรียบเหมือนกับการปรุงแต่ง พอหายปรุงแต่งมันก็ดึงปั๊บกลับเข้ามาสู่ความรู้ ไม่มีเลยคำว่าผู้หญิงผู้ชาย หายหมดเลยจิตถึง **สูญญโตโลโก** โลกสูญหมด ว่างหมด อันนี้เป็นสักขีพยาน

ถามหลวงปู่ขาวเหมือนกัน หลวงปู่นั่งสมาธิอยู่ที่แห่งหนึ่ง ติดต่อกันถึงสามคืน คืนที่หนึ่งบูชาพระพุทธเจ้า คืนที่สองบูชาพระธรรมเจ้า คืนที่สามบูชาสังฆะเจ้า นั่งสมาธิตั้งแต่หัวค่ำจนยันสว่าง เราก็ถามว่า หวงปู่ไม่เจ็บไม่ปวดหรือ ไม่เจ็บแข้งหรือเจ็บขาหรือ ไม่ออกร้อนออกรนหรือ ท่านบอกว่าจะเอาอะไรมันเจ็บ มันไม่มีขา มันไม่มีหัวเข่า มันไม่มีตัวตน ตัวเราก็ไม่มี บุคคลก็ไม่มี จะเอาอะไรมาเจ็บ นี่ดูซิมีความหมายว่าท่านถอดจิตออก พวกเราก็แบกกันอยู่นี้ ปล้ำกันอยู่นี้ มึงขึ้นกูลง มึงลงกูขึ้น โอย! เจ็บ โอย! เจ็บสารพัด นี่ละมันจึงทุกข์ ไม่รู้จักปล่อย ไม่รู้จักวาง

หลวงปู่ขาวไปอยู่ หวายสะนอย พระอีกสององค์ไปอยู่ที่ถ้ำพวง หลวงปู่ขาวป่วยทุกวันไข้ป่าจับ ท่านตั้งใจทำความเพียรเพื่อจะต่อสู้กับไข้ป่า พอฉันจังหันวันไหนมันก็เป็นไข้ วันหนึ่งพอฉันจังหันเสร็จ ท่านก็เข้าสมาธิ ห่มผ้าอย่างดี สังฆาฏิพาดบ่า กำหนดว่าวันนี้กูจะดูเวทนามันเกิดขึ้นมาอย่างไร กูจะดูไข้ ภาษาของท่านว่าไข้ ภาษาธรรมะว่าเวทนา เพ่งอย่างเดียว เพ่งอยู่ที่ความเจ็บ มันเจ็บที่ตรงไหน เอาจิตไปจ่อไว้อย่างนั้นแหละ เพ่งไปเพ่งมาเห็นเป็นตัวเลย เวทนาพอไปขึ้นทางหัว หัวสั่นกึกๆๆ พอไปทางเท้าเท้าก็สั่น เวทนาตัวนี้เหมือนกันกับผี ทำให้ร่างกายสั่นสะเทือนสะท้าน ท่านติดตามไล่ตัวเวทนาตั้งสติดีๆ ไล่มันออก ไล่มันออก ไล่ไปไล่มา ผุด!...ออกเลย เวทนาคือความไข้นี่ มันเป็นตัว เวทนาพุ่งออกทางนิ้วหัวแม่มือ ท่านก็ยกปืนขึ้นมาเลย ไม่รู้ว่าปืนมาจากไหน ซึ่งเกิดขึ้นในสมาธิ ปืนก็ได้แก่ปัญญานี่แหละ ยกปืนขึ้นมาก็ยิงโป้งเลย พอถูกยิงเวทนานี่ตาย ตายทันที ขาชี้ขึ้นมาเลย พอขาชี้ขึ้นมาจิตรวม พรึ่บ... เป็นสมาธิ ตั้งแต่ ๙ โมงเช้าไปจนถึง 3 ทุ่ม นั่งนิ่งอยู่ไม่มีการเคลื่อนไหวเลย จิตดับหมดเลย เสียงวัว เสียงควาย เสียงคน เสียงอะไรๆไม่ได้ยินเลย ดับหมดเลย หายหมดเลย ในเวลานั้นพวกแม่ขาวกำลังสวดมนต์ ท่านจึงรู้สึกขึ้นมา มันถอนออกมาน๊ะ พอมันออกมาท่านก็รำพึงว่า เอ!..นี่มันเสียงคน เสียงคนอยู่ที่ไหน เสียงน้อยๆเป็นเสียงผู้หญิง โอ!.. เสียงแม่ชีสวดมนต์ โอ!..เรานั่งอยู่ที่ไหนเดี๋ยวนี้ไม่รู้เลย เอามือลูบคลำไปในบริเวณนั้น โอ!..นี่หมอน โอ!..นี่มุ้ง ถึงขนาดนั้นแหละมันดับหมด ดับสัญญาอารมณ์หมดเลย มันจึงค่อยๆฟื้นขึ้นมา ตั้งแต่นั้นมา อาการเจ็บไข้ได้ป่วยก็หายเหมือนปลิดทิ้ง นี่ท่านว่า ธรรมะโอสถ โดยการเอาสมาธิเข้าต่อสู้

หลวงปู่ขาวนี่ เรื่องทำความเพียรนี้ยอด หลวงปู่มหาบัว บอกว่ายอดเพชรน้ำ

หนึ่ง ทำความเพียรโดยไม่เกี่ยวข้องกับใครเลย นับตั้งแต่วันบวชมา ไม่เคยติดเกาะเกี่ยวกับญาติโยมคนนุ้นคนนี้ ออกพรรษาแล้วเที่ยวจาริก ออกพรรษาแล้วไปในที่ต่างๆไม่ให้มันติดบำเพ็ญภาวนาตลอดเวลา อยู่กับช้างกับเสือ ท่านไม่สนใจว่าจะมีกินหรือไม่มีกิน จะอดหรือไม่อด ไม่สนใจเลย บางทีท่านบอกว่าไปบิณฑบาตรได้แต่ข้าวเปล่าแต่เมื่อนำมาฉันนี มันหวานอร่อยหอม หอมข้าว เอ!..ทำไมถึงเป็นอย่างนี้ ปรกติข้าวมันไม่หอมไม่หวานขนาดนี้ พอนั่งสมาธิตอนกลางคืน โอ!..พวกผีบังบดนี้เป็นภาษาพื้นถิ่น ภาษาธรรมะก็เรียกชาวเทพ เขาเอาอาหารทิพย์มาใส่เขาบอกหลวงปู่ขาวว่า ข้าพเจ้าก็ทำบุญเหมือนกันตักบาตรเหมือนกัน ตักบาตรพระผู้เป็นเจ้า นี่เห็นไหม พระที่ดีมนุษย์ไม่เห็น เทวดาก็เห็น หรือไม่ก็ รุกขเทวดา ภุมมเทวดา คุ้มครองรักษา เอาของทิพย์มาใส่บาตรให้

ท่านไปอยู่ภูค้อ องค์เดียว 3 เดือน อยู่อย่างลำบากขาดแคลน ฉันแต่ข้าวเปล่าพริกบ้าง เกลือบ้าง ท่านบอกว่า หลวงปู่มั่นนี่เหาะมาทุกวันเลย แล้วพูดว่าเป็นยังไงขาวสบายดีหรือ เราสงสารขาวนี๊ะ สงสัยธรรมะอะไร ถามนี๊ะ ขาวนี๊ะ หลวงปู่มั่นถาม หลวงปู่มั่นเทศน์ เทศน์ให้ฟัง จนสามารถรู้อะไรทั้งหมด รู้ทั้งพื้นแผ่นดิน รู้ทั้งในอากาศ พญานาคพากันขนครอบครัว หนีออกจากสถานที่นั้น เพราะว่าถ้ำที่หลวงปู่ขาวอยู่เป็นพื้นที่ต่ำพวกนาคทั้งหลายไปอยู่สูงกว่า จึงทำให้พญานาคต้องขนครอบครัวออกไป่ เหล่าพญานาคพูดกับหลวงปู่ขาวว่า พระคุณเจ้า พระคุณเจ้าเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ เป็นอริยสงฆ์ พวกผมเป็นปุถุชนคนหนามีกิเลส จะอยู่เหนือพระผู้เป็นเจ้าไม่ได้ พวกผมจะต้องอพยพครอบครัวลงไปอยู่ส่วนใต้โน้น นี่รู้ถึงขนาดนั้น และเหล่าพญานาคได้นิมนต์ท่านลงไปเมืองบาดาล ด้วยอำนาจอิทธิฤทธิ์ของท่าน ไปเห็นเมืองพญานาคสวยที่สุด ลงไปเมืองบาดาลน้ำในเมืองบาดาลไม่เหมือนกับน้ำธรรมดา น้ำธรรมดาต้องไหลลงทางต่ำ แต่น้ำในเมืองบาดาลไหลขึ้นเหนือขึ้นใต้ ตะวันออก ตะวันตก ไหลไปทุกทิศเลย ไปเห็นลูกสาวพญานาค สวยที่สุด และสรรเสริญหลวงปู่ว่า เราดีใจ พระอรหันต์มาเยี่ยมบ้านเราแล้วเราได้ทำบุญแล้ว

ท่านรู้เรื่องหมดเลย พวกเทพอยู่ที่ไหน มาฟังเทศน์ฟังธรรมรู้หมดโดยตาทิพย์หูทิพย์ รู้จักใจของผู้อื่น นี่ครูบาอาจารย์ ท่านทำจริง ท่านถึงสำเร็จผลในการปฏิบัติ พวกเราทั้งหลายอย่าให้ความจริงท้าทายเรา ความจริงคือ มรรคผล นิพพาน หมดไปแล้ว

หรือว่ายังมีอยู่ ลองค้นหาดูซิ ในพรรษานี้ ค้นดูมรรคผล นิพพาน หายไปไหน หรือว่าสมัยนี้มรรคผลนิพพานเสื่อมหมด นักปราชญ์ทั้งหลายที่ถือคำภีร์ ต่างเชื่อว่ามรรคผลนิพพานอรหันต์หมดแล้ว นี่พวกถือคำภีร์ แต่ไม่ได้ปฏิบัติ เราลองค้นดูว่ามรรคผล นิพพานยังมีอยู่หรือ ขอให้พากันขุดค้น น้ำถ้าอยากรู้ว่าจะมีไหม ก็ต้องขุดค้น นี่เรียกว่าปัญญา

พระพุทธเจ้าบอกว่า มรรคผลนิพพานมี พระอรหันต์มี ผู้ที่ได้สำเร็จ ปฏิสัมภิทาญาณมี บุพเพนิวาสานุติญาณมี จตูปปาตญาณมี รู้จักการกำเนิดจุติของสัตว์ อาสวักขยญาณ รู้แจ้งทำอาสวะกิเลสให้เหือดแห้งได้ สิ่งเหล่านี้มีทุกกาล ทุกเมื่อ ทุกสมัย พระพุทธองค์ตรัสว่า เมื่อใด พุทธบริษัททั้งสี่ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ยังตั้งใจปฏิบัติธรรมะอยู่โดยไม่ท้อถอยเมื่อนั้นมรรคผล ธรรมะวิเศษไม่เสื่อมเลย พระอรหันต์ยังมีอยู่ในโลก เมื่อใดนักบวช บวชแล้วก็กิน กินแล้วก็นอน ไม่ทำความเพียรให้ถึงที่ เมื่อนั้นแหละได้ชื่อว่าศาสนาเสื่อม ศาสนาเสื่อมไม่ได้เสื่อมที่คัมภีร์วัดวาอาราม มันเสื่อมที่ไหน เสื่อมที่ใจของเรานี้ะซิ ใจของเรามันขาดจากศาสนา ขาดจากธรรมะ ขาดจากปัญญา ในเรื่องมรรคผลนิพพานนั้นถ้าเราจ่อจี้ลงไป ให้ชัดเจนลงไปมันก็ต้องได้ เปรียบดังเช่นน้ำมันมีอยู่ใต้แผ่นดินเราอยากทำให้มันถึง เมื่อมันถึงแล้ว ก็สามาร์ถบอกได้เลย ในเรื่องมรรคผลนิพพาน

สุขมีจริง ทุกข์มีจริง นรกมีจริง สวรรค์มีจริง นิพพานมีจริง มันไม่ได้หนีไปไหน มันมีอยู่แต่เราไม่รู้ต่างหาก จึงเปรียบเหมือนกับคนตาบอดหรือคนโง่ คนตาบอดนั้นก้อนเพชรก้อนพลอยถึงจะเม็ดใหญ่ขนาดไหน ก็ไม่รู้คุณค่า เพราะว่ามันไม่เห็นมันไม่รู้ว่าก้อนเพชรก้อนพลอยมีราคา ลองคนตาดีมาพบ โอ้! ก้อนเพชรก้อนพลอย เก็บเอาไว้ราคามันมาก คนโง่ก็เหมือนกัน นั่งเฝ้าธรรมะ นอนเฝ้าธรรมะ พวกเรานั่งเฝ้าธรรมะหรือปล่าวเดี๋ยวนี้ ร่างกายของมนุษย์ทุกอาการสามสิบสอง ธาตุสี่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ขันธ์ห้า รูปธรรม นามธรรม มีหรือปล่าว หรือว่าไม่มี ใครกล้าปฏิเสธว่าไม่มี มีซิ! ไม่มียังไง นั่งอยู่นี้นี่ละคือก้อนธรรมะ รูปธรรมนามธรรม จะปฏิเสธว่าไม่มีๆ ได้อย่างไร มันมีอยู่นี่เกิดขึ้นมาแล้วมีแล้ว อริยธรรมตั้งอยู่ในนรชนนั้นแล ถ้ามันมีแล้วทำไมเราจึงไม่เห็น ก็ตาบอดนี่ ไม่มีปัญญา ไม่มีสติ แล้วก็ไม่ได้สนใจในสิ่งเหล่านี้

ไก่แจ้ตัวหนึ่ง คุ้ยเขี่ยอาหาร คุ้ยเขี่ยอาหาร คุ้ยไปเขี่ยมา ก็ไปเห็นเม็ดพลอย

เม็ดหนึ่ง งามดีมีราคามาก เพชรเม็ดหนึ่งหรือพลอยก้อนหนึ่ง ราคาเป็นแสนๆนะ! ไก่นั้นก็พูดว่า ไม่มีประโยชน์อะไรดอกกับข้าถ้าเจ้าของของเจ้ามาเห็นเจ้า ก็คงเก็บเข้าหัวแหวนอย่างเดิม เจ้าไม่มีประโยชน์แก่เราเลยสู้ข้าวเปลือกเม็ดเดียวก็ไม่ได้ ไก่ว่าเช่นนั้น ฉันใดเปรียบเทียบกับพวกเรา **พุทฺธรตนํ ธมฺมรตนํ สงฺฆรตนํ** แก้วอันประเสริฐมีอยู่ที่หัวใจของเราทุกคนเลย แต่เราไม่สนใจนี่เราอยากได้เงิน ดูเถอะ! ญาติโยมทั้งหลายมาวัดมาอยากได้ อยากได้กิเลสนะ อธิษฐานจิตครั้งใดก็ว่า สาธุ! ข้าพเจ้าเกิดมาชาติใด ภพใดขอให้มีเงินมีทองมีผัวมีเมียเป็นเศรษฐีมหาเศรษฐี มีแต่อยากได้ จุดธูปเทียนไหว้พระสงฆ์องค์เจ้า หรือพระพุทธรูปก็ตามไม่ได้ปรารถนาว่า สาธุ! อามิสบูชา คุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ขอให้อยู่เย็นเป็นสุขพ้นทุกข์ในวัฏฏสงสาร

พวกเราทุกวันนี้ ไม่อยากได้มรรคไม่อยากได้ผล ไม่มีความยินดีในการพ้นทุกข์เลย ไม่มีความพอใจไม่ตั้งใจ ไม่เอาใจใส่ ไม่พิจารณามันก็หมดเรื่องเท่านั้นล๊ะ

พวกเราให้นั่งสมาธิเพียง 1 ชม. ก็ดิ้นตายแล้วมันเป็นยังไงมันไม่อยากได้มันไม่มีความพอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกญาติโยมทั้งหลายนี่ ถ้าให้นั่งสมาธิถอยหน้าถอยหลังไปเลย พระองค์ไหนเทศน์นานๆ ก็บ่นด่า เทศน์ไม่รู้จักลงไม่รู้ว่าจะเทศน์ให้ใครฟัง แท้จริงแล้วตัวเองมันไม่ค่อยเข้าท่าต่างหาก คนเรานี่ชอบติยาบอกว่ายาไม่ดี ตัวเองไม่ยอมกินยา แล้วบอกว่าโรคมันไม่หาย แล้วบอกว่ายาไม่ดี ความจริงยาดีอยู่แต่มันไม่กินยานี่ ฉันใดผู้ประพฤติปฏิบัติธรรมะนี่ ธรรมะดีอยู่แล้วแต่ไม่มีความพอใจ มันไม่อยากได้มันไม่อยากพ้นทุกข์ มันอยากตกนรกถามดูซิใครอยากขึ้นสวรรค์ ใครอยากไปนิพพาน พูดตามความเป็นจริงไม่มีใครอยากไปหรอก พระก็ตามโยมก็ตามที่พูดว่าอยากไปนี่ก็แก้เก้อเฉยๆหรอก พูดอยู่ว่าอยากไปแล้ว! สวรรค์นิพพานแท้จริงใจจริงๆ ไม่อยากไปดอก! อยากไปไหนล๊ะที่พระพุทธเจ้ากล่าวว่าปุถุชนคนหนาอยากไปหาของชั่วๆ ของต่ำช้าของเลวทรามเป็นธรรมที่เลวทราม เป็นธรรมที่ต่ำช้าชอบหาของดำๆมืดๆ ที่สว่างๆนั้นไม่อยู่อยากจะไปอยู่มืดๆ เหมือนกันกับกบไปอยู่ในรู เหมือนกับงูชอบอยู่ในรู ปุถุชนิโกคนหน้าด้านใจด้านไม่อายบาปทำความชั่วได้ทั้งกลางวันกลางคืน ทำความชั่วโดยไม่มีความละอายเลย ต่อหน้าพระสงฆ์องค์เจ้าต่อหน้าพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ทำได้ปุถุชนิโกหน้าด้านพวกนี้คือพวกเดินทางผิดชอบเดินทางเข้าที่อันตราย อนัตต สัญหิโตทำแล้วก็ไม่ได้อะไรเปล่าประโยชน์ เราเคยรักมา เราเคยชังมา เราเคยโลภมา เราเคย

โกรธมา เราเคยหลงมา สิ่งเหล่านี้เราจะได้อะไรจากมันได้แต่กองทุกข์ใช่ไหม

พระพุทธองค์จึงบอกว่ามันป่วยการไม่มีประโยชน์ หลงดมของเน่าของเหม็นหลงวัฏฏสงสาร เข้าใจว่าวัฏฏสงสารมันดี หลงอยู่อย่างยาวนานออกไม่ได้หลงว่าความสุขที่อยู่ในคุกแห่งสังสารวัฏว่าดี หลงว่าติดคุกดีกว่าไม่ติดคุก คือติดคุกมีข้าวกินไม่ต้องแสวงหา ถึงเวลาเขาเอามาให้กิน นี่ เขายินดีอยู่ในคุกยินดีอยู่ในตะรางแต่คนที่เป็นนักปราชญ์ รู้ว่าติดคุกมันจะดีอะไร ถูกขัง ถูกบังคับ ถูกข่มเหงรังแก กินก็กินเล่นๆ นั่นแหละ พวกเราก็เหมือนกัน วัฏฏะทุกขอันนี้มันทุกข์จริงๆ ไม่ใช่ทุกข์เล่นๆ เหมือนกับแมลงกุดจี่เอามาไว้ให้มันกินอาหารให้มันกินขนมนมเนย กุดจี่เอ๋ยกินขนมเถิดกินน้ำผึ้งเถิด เจ้าไม่ต้องไปเกือกกลั้วด้วยของสกปรกมันไม่กินเลยคลานไปคลานมาปล่อยปรื๊บบินไปเลยบินไปไหนน๊ะ โน้นกองอุจจาระไปถ่ายอุจจาระ ดำรงชีวิตอยู่ในอุจจาระ นั่นแหละคือสภาพของจิตสภาพความชั่วอัตภาพของเขามันเป็นอย่างนั้นจะให้มันดีได้อย่างไรสัตว์เดรัจฉานมันชอบของเน่า ใจเราล๊ะเราสอนใจเราแล้วหรือยังพวกเราชอบของเน่าหรือเปล่าว กิเลสมันเป็นของเน่า

พระพุทธเจ้าบอกว่า **สพฺพํ ภิกฺขเว อาทิตฺตํ** ดูก่อนภิกษุทั้งหลายสิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน**จกฺขุ ภิกฺขเว อาทิตตํ** ตาเป็นของร้อน **รูปา อาทิตฺตา** รูปเป็นของร้อน **จกฺขุวิญฺญาณํ อาทิตฺตํ**ความรู้จากตากระทบรูปเป็นของร้อน **ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา** เมื่อตากระทบรูปแล้ว ก็เป็นปัจจัยให้เกิดทุกข์ **สุขํวา ทุกฺขํวา อทุกฺขมสุขํ วา** เป็นสุขก็ดีทุกข์ก็ดี **ตมฺปิ อาทิตฺตํ** เป็นเพราะอะไร **เกนอาทตฺตํ** เป็นเพราะไฟไหม้ **โทสคฺคินา โมหคฺคินา** ไฟคือโทสะ **โมหคฺคินา** ไฟคือโมหะ **อาทิตฺติ ชาติยา ชรามรเณน** เมื่อไฟไหม้แล้ว แก่ลงๆ ค้อมลงๆ ตาก็มืดหูก็หนวก ฟันก็หลุด เนื้อหนังก็เหี่ยว **ชาติยา ชรามรเณน** ทีนี้มรเณนเป็นยังไง ตาย! ตายหม๊ด เมื่อไฟไหม้แล้วตายหมดทุกคนเลย**โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ อาทิตฺตนฺติวทามิ** เรากล่าวว่าความโศรกก็เป็นไฟ ความพิโรรำพันก็เป็นไฟ ความน้อยใจเสียใจก็เป็นไฟ ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจ ความไม่ได้สมความปรารถนาก็เป็นไฟ เห็นไหมพระพุทธเจ้าว่าไฟ พวกเรากลับว่าเป็นสิ่งที่ดี เมียดี ลูกดี หลานดี เสียงดี กลิ่นดี โอย! มันเผาหัวตัวเองก็ว่าดีๆ อยู่นั่นแหละ โลกทั้งโลกตายเพราะไฟอันนี้ ไฟภายนอกมันไหม้เป็นเวร่ำเวลาถ้ารักษาไว้ได้ก็มีประโยชน์ ถ้ารักษาไม่ได้ปล่อยเชื้อไฟเขาไปก็ไหม้บ้านเรือน แต่ไฟราคะ

ไฟโทสะไฟโมหะ เผาหัวใจคนนี้ โอย! ยิ่งกว่าอะไรทั้งหมด ร้อน! ร้อน! ร้อนเพราะความรัก ถ้าเรารักเข้าไปแล้วใจเป็นยังไงใจสงบไหม ร้อนๆ! ร้อนเพราะอะไรอยากได้ โลภอยากมี อยากได้ อยากเป็น นี่แหละคือความร้อนใจ ไฟคือโทสะเมื่อไม่ได้ตามความปรารถนา เกิดความโกรธขึ้นมา ตาดำตาแดง โทสะประทุษร้ายกูจะต้องฆ่ามึงให้ตาย กูจะต้องเก็บมึงให้ได้ กูจะต้องแก้แค้นมึงให้ได้ เห็นไหมฆ่ากันทุกวันนี้ โมหคฺคินา ไฟคือโมหะ เพราะความหลงว่าของเราเพราะความหลงว่าเป็นของดี ความหลงนี่ก็เป็นไฟกรุ่นอยู่ภายใน นี่! เราพากันเห็นผิด

พระพุทธเจ้าบอกว่า ตาก็เป็นไฟ หูก็เป็นไฟ จมูกก็เป็นไฟ ลิ้นก็เป็นไฟ กายก็เป็นไฟ ใจก็เป็นไฟ หูก็เป็นไฟ จมูกก็เป็นไฟ ลิ้นก็เป็นไฟ ใจก็เป็นไฟ รูปเป็นไฟ รสเป็นไฟ กลิ่นก็เป็นไฟ เสียงก็เป็นไฟ เป็นไฟหมด **เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตวา อริยสาวโก** พระอริยสาวก ได้ฟังแล้วอย่างนี้ **รูเปสุปิ นิพฺพินฺทติ** กูเบื่อหน่ายเด้อรูปนี่ **จกฺขุสฺมิปิ นิพฺพินฺทติ** กูเบื่อหน่ายตาเด้อ **โสตสฺมํปิ นิพฺพินฺทติ** เบื่อในจมูก เบื่อหมิ๊ด เบื่อตา เบื่อหู เบื่อจมูก เบื่อลิ้น เบื่อกาย เบื่อใจ เพราะมันเป็นไฟแต่เราเห็นว่าไม่ใช่ไฟหรอก กลับเห็นว่าเป็นของหอมของดีอยากได้เด้อ สาธุ! เกิดขึ้นมาขอให้ได้ไฟนี่แหละ เผาหัวของข้าพเจ้าตลอดเวลา ชาติไหนก็ขอให้ไฟเผาหัวอยู่อย่างนั้นแหละ **ราคคฺคินา โทสคฺคินา โมหคฺคินา** คนโง่ทั้งหลายปรารถนาอย่างนั้นหมดเลย นอกจากพระอริยะเจ้า อริยสาวโก ผู้ที่ได้ยินได้ฟังแล้วเบื่อหน่ายเด้อ! ไม่อยากเกิดอีก ทุกข์หลายแท้เด้อ! นี่ท่านเห็นทุกข์ เห็นโทษ เมื่อเบื่อหน่ายแล้วก็คลาย คนคลายนี้ก็คือโอย! เบื่อแล้ว เบื่อแล้ว ลูกไม่เอาแล้ว เมียไม่เอาแล้ว ผัวไม่เอาแล้ว ทรัพย์สมบัติไม่เอาแล้ว

พระพุทธเจ้า พอออกบวชแล้วเสด็จไปยังเมืองราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสารแบ่งสมบัติให้ครึ่งหนึ่ง พระองค์ไม่เอา เพราะเบื่อแล้ว เบื่อเป็นไหมล๊ะพวกเราไม่มีทางเบื่อเป็นมีแต่เอามัน เอามัน พอเกิดขึ้นมาก็ร้อง เอาว๊ะ เอาว๊ะ โอ๊ยมันเป็นมาตั้งแต่ออกจากท้องของมารดาโน้น ร้องเอาว๊ะๆ กำมือไว้แน่นเลยทีเดียว มันโง่! พระพุทธเจ้าท่านเบื่อหู เบื่อตา เบื่อจมูก เบื่อลิ้น เบื่อกาย เบื่อกิเลส เบื่อตัณหา เบื่ออวิชชา เรามันเบื่อหรือเปล่าเดี๋ยวนี้ ถามดูซิใครเบื่อบ้าง โอ้ย! ไม่เบื่อหรอก! มีแต่ยินดีนั่นแหละ เหมือนขนมกลิ่นหอม แต่ข้างในเป็นยาพิษ ลองเถ๊อะ ลองไปให้เด็กหรือใครก็ตามกินดู เขาบอกว่ายาพิษนะ ก็ไม่เชื่อเพราะว่ากลิ่นมันหอม เมื่อไม่เชื่อก็เอาไปกิน ไปกินมันตกลงไปในท้อง ยา

พิษมันทะลุออกมาเมื่อทะลุออกมามันถูกไส้ถูกกระเพาะขาดไปหมด อาเจียนออกมาเป็นเลือด ตายไปเพราะยาพิษ ท่านทั้งหลายกลืนกินยาพิษทุกวัน ท่านทั้งหลายจึงเดือดร้อน ท่านทั้งหลายจึงเป็นทุกข์ เพราะกลืนกินยาพิษ พระพุทธเจ้าบอกว่า รูปก็เป็นยาพิษ เสียงก็เป็นยาพิษ กลิ่นก็เป็นยาพิษ เรียกว่ากามคุณห้า

เราทั้งหลายติดอยู่ในกามคุณห้าไม่ใช่เหรอ ติดอยู่ในกามคุณห้า หลงอยู่ในกามคุณห้า มันเป็นยาพิษที่ร้ายแรงที่สุด ทำให้คนล้ม คนตาย คนเจ็บ คนป่วย ทำให้คนเข้าคุก เข้าตะราง ทำให้คนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 เพราะยาพิษอันนี้แหละ ยาพิษที่พระพุทธเจ้ากล่าวไว้นี่แหละ จึงได้ฆ่ากันจึงได้สร้างระเบิดปรมาณูขึ้นมาเพื่อจะสังหารมนุษย์ด้วยกันเอง นั่นดูซิ โง่หรือฉลาดล๊ะ เมื่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันตายแล้ว กูจะได้เป็นเจ้าของประเทศ กูจะได้เป็นใหญ่ในโลกเหมือนตัวเองจะไม่ตาย นี่ เพราะการคะนอง พองตัวมันจึงไม่รู้สึก น่าจะคิดได้ว่าเขามีหรือปล่าวระเบิดปรมาณู เขาก็มีเหมือนกัน มึงยิงกู กูก็ต้องยิงมึง ตายทั้งสองด้านเลย เออ! ตายหมดโลกเลย ให้มันว่างเหมือนหน้ากลอง เพราะอะไร นี่แหละคือความโง่ หลงยาพิษนักบวชนี่ยิ่งหลงใหญ่เลย หลงอยู่ในยาพิษทั้งนั้น

กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา กามตัณหา ใคร่อยากได้อยากมีอยากเป็นอยากได้อันนั้น อยากได้อันนี้ ภวตัณหา เกิดอยู่ในภพใดชาติใด ก็ติดอยู่อย่างนั้นไม่อยากเปลี่ยนแปลงฐานะ วิภวตัณหา สิ่งที่เราได้มาหามา เป็น รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ หรือ อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่ง เมื่อมันเสื่อมลงแล้ว หูหนวก ตาบอด แขนขาด เนื้อหนังเหี่ยวแห้งเป็นเกลียว กำลังวังชาไม่มี โอย! กูเบื่อเด้อ กูอยากตายเด้อ เห็นไหมคนแก่ที่ไปไหนมาไหนไม่ได้ มักจะบ่นว่า โอ๊ยอยากตายเด้ เมื่อใดกูจะตายเด้ เมื่อใดพระยามัจจุราชจะเปิดเอาบัญชีกูหนอ นั้นคือวิภวตัณหาไม่ชอบไม่พอใจเมื่อสังขารมันชำรุดทรุดโทรม พระพุทธเจ้าท่านให้วางใจเป็นกลาง วางเฉยไม่ยินดียินร้ายเมื่อตาเห็นรูป หูได้ยินเสียง จมูกได้ดมกลิ่น พระพุทธเจ้าท่านไม่อยากเกิด เพราะว่าอยากเกิดคืออยากตายนั่นเองแหละ ความเกิดกับความตายมันเป็นคู่กันใช่ไหม ถ้าท่านไม่เกิดท่านจะตายได้ยังไงมันเกิดเสียก่อนมันจึงตาย

ความสุขก็เป็นคู่กับความทุกข์ ความมืดก็เป็นคู่กับความสว่าง ความดีก็เป็นคู่

กันกับความชั่ว มันเป็นคู่กันอย่างนี้ พระพุทธเจ้าท่านตัดคู่ออกไปเลยมีอันเดียว **เอกํจิตฺตํ เอกํธมฺมํ** มีจิตดวงเดียวมีธรรมดวงเดียว ไม่เกี่ยวเกาะกับอะไรทั้งหมด นี่ท่านตัดอย่างนี้ดูซิกำไรแขน ถ้ามีสองสามอันกระทบกันเปี๊ยๆ ถ้ามีอันเดียวกระทบกันหรือปล่าวไม่มี พระพุทธเจ้าวางจิตเป็นอันหนึ่ง จิตอันเดียว ธรรมอันเดียว รู้อันเดียว เห็นอันเดียว ดูซิดูจิตนี้ พิจารณาจิตอันนี้ รู้ที่นี่ วางที่นี่

นี่แหละ มรรคผลนิพพาน มันอยู่ที่ไหนล๊ะ ก็อยู่ที่จิตน๊ะซิมันจะอยู่ไหนล๊ะ ก็อยู่ที่จิตน๊ะซิ มันจะอยู่ไหนล๊ะ มันอยู่พื้นดินหรือปล่าว มรรคผลนิพพานมันอยู่บนฟ้าหรือปล่าว พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้บอกว่า เราไปตรัสรู้บนฟ้า เราไปตรัสรู้อยู่รูปโลก อรูปโลก เราไปตรัสรู้อยู่พรหมโลก เราไปตรัสรู้อยู่บนสวรรค์ ไม่มีเลยเราตรัสรู้อยู่ที่ใจ ตัดโลภ ตัดโกรธ ตัดหลง ตัดรัก ตัดชัง ตัดออกหมดเลย ไม่เอาอะไรทั้งนั้น นั่นคือผู้ตัดวัฏฏะ นั่นเราไม่เมาแล้ว เราสว่างแล้ว เราไม่อยากแล้ว เบื่อแล้ว อิ่มแล้ว ในความโลภ โกรธ หลงเหล่านี้ เราไม่ห่วงแล้ว พวกเรานี่ห่วงอะไร ห่วงขี้นี่พูดให้ถึงที่ ขออภัยเถอะบางคนว่าพูดหยาบ มันหยาบยังไงขี้โลภ ขี้โกรธ ขี้หลง หรือใครว่า หอมโลภ หอมโกรธ หอมหลงมีใครว่าไหม พระพุทธเจ้าท่านก็ว่า ขี้โลภ ขี้โกรธ ขี้หลง ขี้มันมีหลายอย่างคือ ความโกรธ ความเกลียด ความชัง ความถือทิฏฐิมานะ อวิชชา อุปาหนะ ผูกโกรธไว้ลบหลู่คุณท่านดื้อดึง เหล่านี้ท่านเรียกว่าขี้สนิมมันเกิดขึ้นกับใจ

ผู้ฟังด้วยดี ย่อมได้ปัญญา **เอวมฺเมสุตํ** สูตรไหนของพระพุทธเจ้าก็ว่าจงฟังแห่งข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้ยินได้ฟังมาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าแสดงธรรมมาตั้ง 2,000 กว่าปี พระเกจิอาจารย์ได้สืบธรรมะของพระพุทธเจ้ามาเรื่อยๆ นับตั้งแต่พระมหากัสสป พระอานนท์ เมื่อพระอรหันต์เหล่านั้นดับไป พระอรหันต์องค์ใหม่เกิดขึ้นมาอีก มาทรงจำธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ศึกษาเล่าเรียนกันมาเรื่อยๆ ไม่รู้ว่ากี่ชุดกี่รอบจนถึงเดี๋ยวนี้ พ.ศ. 2537 นานถึงขนาดไหน

ธรรมะมีอยู่คงเส้นคงวา อริยสัจสี่หลุดไปเสียตัวหนึ่ง ขันธ์ห้านี่หลุดไปเสียตัวหนึ่งกิเลสมันหลุดไปเสียตัวหนึ่ง มีไหม เท่าเก่า ธรรมะที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้แต่โน้นถึงเดี๋ยวนี้ก็เท่าเก่า มรรคผลนิพพานก็เท่าเก่า กิเลส 1500 ตัณหา 108 ประการเท่าเก่า เราก็เป็นคนเหมือนกัน พระพุทธเจ้าท่านก็เป็นคนเหมือนกันไม่ใช่เหรอ ท่านก็มีธาตุสี่ ดิน

น้ำ ลม ไฟ ทำไมท่านจึงเป็นพระพุทธเจ้าได้ ก็เพราะว่าท่านมีความเพียรพวกเราท้อแท้อ่อนแอ ดูความเพียรของพระพุทธเจ้าซิ ทำความเพียรถึงขนาดไหนดูความเพียรของครูบาอาจารย์ที่พวกเราเคารพนับถือซิ ประวัติทั้งหลายที่เขียนไว้ชัดเจนเลยทำความเพียรแบบไหน พวกเรานี่มันขี้เกียจมันจึงโง่

ผู้ใคร่ในธรรม ผู้ยินดีในธรรม เป็นผู้เจริญ ผู้ไม่ใคร่ในธรรมไม่ยินดีในธรรมผู้นี้เป็นผู้เสื่อมจากพระสัทธรรม เสื่อมแล้วมันเป็นยังไง มันก็ไม่ได้มรรคไม่ได้ผล ไม่ได้มรรคผลนิพพาน ไม่ได้คุณงามความดีอะไรหรอก เพราะฉะนั้นแหละขอให้พวกเราขุดให้มันถึงดูซิว่า มรรคผลนิพพานมีจริงไหม

ศีลมีจริงไหม ไล่ไปตั้งแต่ศีลนี่แหละ ศีลมีจริงไหมเมื่อรักษาแล้วมีความสุขไหม ผู้ไม่รักษาศีลนี่ มีความทุกข์ไหม เคยเห็นไหม คนไม่มีศีลสักตัวเดียวมีความสุข เออ! มีไหม ฆ่ากัน ถือว่าการฆ่ากันนี่สนุก ถือว่าการลักขโมยของกันมันสนุก มันดียังไงไปขโมยสิ่งของกัน ไปเล่นชู้สู่เมียท่านมันดียังไง ไปโกหกพกลมมันดียังไง ไปกินเหล้าสุรานารี เล่นกีฬาบัตร ดมกาวมันดียังไง ไม่ดีเลย นี่เห็นต่อหน้าต่อตาศีลนี้มีอานิสงส์ มีความสุขมีโภคสมบัติ ศีลแปลว่าเย็น เย็นกาย เย็นใจ กายก็เย็น วาจาก็เย็น ใจก็เย็นเมื่อมีศีลแล้วกิเลสอยู่ไม่ได้ กิเลสหายไป ทั้งทางกาย ทางวาจา ศีลแปลว่าตัด ตัดความโลภตัดความโกรธตัดความหลง ตัดทิฏฐิตัดมานะตัดความอิจฉาริษยาพยาบาทอาฆาตจองเวร ก็เพราะมีศีล ศีลแปลว่าปรกติ ผู้มีศีลนี่ปรกติ คนปรกติเป็นยังไง คนปรกตินี่นั่งสบาย นอนสบาย กินสบาย ทำอะไรมีความสง่า ผ่าเผย เป็นปรกติ เหมือนกับธาตุขันธ์ของเราเป็นปรกติ นอนก็หลับ กินก็อร่อย ทำงานก็ได้ผลเรียกว่าปรกติของกายปรกติของศีลก็เช่นกัน ไม่เบียดเบียนใคร ไม่อาฆาต พยาบาท บุคคลผู้ใด ผู้ที่มีศีล ถ้าเข้าไปพบแล้วได้บุญได้กุศลได้คุณงามความดี การบริจาคทานทำบุญกุศลกับผู้ที่มีศีลอานิสงส์มากมายก่ายกอง เห็นหรือเปล่า เห็นไหม ว่าศีลมีอานิสงส์ นี่เห็นดังนี้ชื่อว่าเห็นมรรคเห็นผล

ทีนี้ สมาธิเป็นยังไง สมาธิก็จิตตั้งมั่น พระพุทธเจ้ารับรองว่า ผู้ใดมีจิตเป็นสมาธิเป็นคนจริงจัง สมาธินี่เป็นคนจริงจังเป็นคนตั้งใจทำงาน ทำงานนี่สำเร็จลุล่วงไปเป็นที่เบาอกเบาใจของครูบาอาจารย์ ทำอะไรเอาให้สำเร็จนี่คือคนที่มีสมาธิ คนไม่มีสมาธิ

นี่ดึงแขนให้ไปประกอบกิจการงานก็หลบหนีไป อยู่หนักโลก หนักแผ่นดิน ไม่ชอบทำอะไร มันไม่มีสมาธินี่ **มีความหนักแน่นคือสมาธิ** มีความแข็งแกร่ง ใจที่มีสมาธินี่อะไรผ่านเข้ามาไม่ได้หรอก กามฉันทะผ่านไม่ได้ พยาบาทผ่านไม่ได้ เข้ามาใกล้ไม่ได้เลย **ถีนนะมิทธะ** ความท้อแท้อ่อนแอเข้าไม่ได้ **อุทธัจจะกุกฺกุจจะ** ความฟุ้งซ่านรำคาญเข้าไม่ได้ **วิจิกิจฉา** ความสงสัยในมรรคผลนิพพานเข้าไม่ได้ เมื่อทำสมาธิให้เกิดขึ้นแล้วก็ต้องใช้ปัญญา

ปัญญาพิจารณาซิเอาไว้ทำไม เอาไว้เหมือนกับดาบในฝักนั่นหรือ แล้วก็อวดว่ามึงมาๆ กูมีดาบอยู่ แต่ไม่เคยถอดดาบออกมา มันจะฟันเขาได้อย่างไร มีปืนแต่ปืนไม่มีลูก มีดาบอยู่ไม่เคยถอดดาบออกมา มันจะฟันเขาได้อย่างไร มันจะสู้เขาได้อย่างไร ปัญญาก็เหมือนกัน ต้องฝึกหัดคิด ต้องฝึกหัดอ่าน ฝึกหัดวิจารณ์ เรียกว่า ธัมมวิจยะ สอดส่องมองดูธรรม ทำไมชอบสอดส่องมองดูแต่สิ่งที่ไร้สาระ โลภโกรธหลงอยู่ที่ไหนรับหมด หลับตาเข้าก็เห็นทันที เมียเป็นยังไง ลูกเป็นยังไง ผู้สาวเป็นยังไง สอดส่องแท้ๆสิ่งนั้นน่ะ แต่ธรรมะไม่สอดส่องเลย

พระพุทธเจ้าบอกว่า **โพชฺฌงฺโค สติสงฺขาโต โพชฺฌงฺโค** แปลว่า เครื่องตรัสรู้ **สติสงฺขาโต** คือ ต้องเป็นผู้มีสติ **ธมฺมานํ วิจโย ตถา** ต้องมีธรรมะวิจยะสอดส่องวิจารณ์เหตุผลมันอยู่ที่ไหน ไกลใกล้อย่างไร หยาบละเอียดอย่างไร มันจะเหลือวิสัยเหรอ ร่างกายของเราพิจารณาให้มันชัดดูซิ ให้มันแจ้งลงไป เห็นตับเห็นไต เห็นไส้ เห็นพุง ทำไมเวลารักมันจึงเห็นล๊ะ หน้าลูก หน้าเมีย หน้าคนนั้นคนนี้ พอเห็นแล้วก็เกิดความรักขึ้นมาเกิดขึ้นได้ทั้งๆที่เป็นอารมณ์สัญญาต่างหาก มันก็เกิดขึ้นได้อันนี้เราก็ต้องเพ่งไม่เห็นไม่ยอมดูถึงกระดูก ดูถึงตับ ดูถึงไส้ ถึงพุง มันอยู่ที่ไหน ถ้าไม่เห็น ไปดูโรงพยาบาลซิ เออ! ศพนอนเต็มอยู่ เอาเป็นเมียไหม เอาเป็นผัวไหม นี่ล๊ะคือความจริง พระพุทธเจ้าจึงว่า **ชราปิ ทุกขา มรณมฺปิ ทุกขา ทุกขํ อริยสจฺจํ** มันจริงอย่างนั้นแหละ พระพุทธเจ้าไม่ได้โกหกใคร มีแต่พวกเรานี่โกหกกัน โกหกใจของตนเอง ไม่จริงๆมันสวยอย่างนี้ มันสวยอย่างนี้ อุจจาระแตกออกมามันสวยหรือปล่าว เออ! บ้าจริงๆ กิเลสนี่มันสำคัญผิด ต้องมีปัญญาใคร่ครวญ พิจารณาธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเทียบกับกิเลส ใครมีเหตุผลกว่ากัน เอ๊า! กิเลสมันบอกว่า สวยสะอาดบริสุทธิ์ กิเลส

มันบอกว่านั่นดีนี่ดี พระพุทธเจ้าบอกตามความเป็นจริงเลย มันเป็นแต่เพียงเครื่องล่อลวง พรางตาเฉยๆ เหมือนกันกับหีบศพ หีบศพนี่เหลืองอร่ามแพรวพราว เหมือนเพชรนิลจินดาประดับก็อยากจะได้ นี่ คือคนโง่ไม่รู้ แต่คนฉลาดนั่นรู้ว่า คือหีบศพไม่กล้าที่จะไปนอนอยู่ในนั้นกลัวผี แต่คนโง่กลับอยากได้ฉันใด หีบศพคือร่างกายของเรา หีบศพจริงๆ ไม่ใช่หีบศพปลอม ศพอะไรอยู่ในนี้หมด กว้างศอก ยาววา หนาคืบ หีบศพนี้เป็นหีบศพที่เคลื่อนที่ได้ ทุกข์ก็อยู่นี่ สุขก็อยู่นี่ เปื่อยก็อยู่นี่ เน่าก็อยู่นี่ ลองไม่อาบน้ำสักห้าวันดูซิ จะเน่าถึงขนาดไหน

พระพุทธเจ้าว่าหีบศพๆ ก็ยังไม่เชื่อ ใครเป็นคนมีเหตุผลกว่ากัน พระพุทธเจ้ามีเหตุผลหรือปล่าว หรือว่ากิเลสมีเหตุผล เอ๊าลองดูซิ มาสู้กันดูซิ กิเลสมันว่ายังไง กิเลสมันทำให้เราเป็นพระอรหันต์ ทำให้เรามั่งมีศรีสุขไหม

บุคคลที่ได้เป็นครูเป็นอาจารย์ เป็นนักปราชญ์อาจารย์ มีแต่ความขยันหมั่นเพียรทั้งนั้น กิเลสบอกว่านอนเถิด กินให้อิ่มเถิดไม่ต้องไปทำอะไรเถิด ขี้เกียจขี้คร้านเถิด นั่นตัวกิเลส กิเลสนี่ไม่มีครูไม่มีอาจารย์ มันรู้เอง เห็นเอง มันสอดรู้สอดเห็นรู้ไปหมดทีเดียว แต่รู้แบบโง่ๆ รู้แบบผูกขาตัวเอง รู้แบบผูกศอกตัวเอง แต่ตัวเองก็ว่าตัวเก่งกูก็รู้เหมือนกันแต่รู้แบบโง่ๆ รู้แบบโง่ๆ คืออย่างไร เหมือนกันกับแมลงมุม มันก็ตายเพราะตัวเอง เหมือนกันกับลิงตัวหนึ่ง เห็นคนหว่านแห มันก็อยากหว่านแหเหมือนคน พอคนหว่านเสร็จแล้ว ลิงมันอยู่ปลายไม้ก็ย่องลงมา กูจะหว่านลองดู ลิงก็ขยายแหออก แหก็คุมหัวตัวเองพอเหวี่ยงแหลงไป แหก็ดึงลงไปจมน้ำตาย นั่นคือความโง่ ตายเพราะความโง่

วิชาความรู้ ศีล สมาธิ ปัญญา มีหมดทุกอย่างเลย ในตำราของพระพุทธเจ้า

นตฺถิ ปญฺญาสมา อาภา

แสงสว่างเสมอด้วยปัญญา ไม่มี

สว่างที่จิต
22 ก.พ. 38
แสงที่ถ้ำพระอุโบสถ

การฟังธรรมะ ไม่ใช่ฟังเฉยๆ ในขณะที่เราฟัง เราต้องสำรวมจิตบังคับจิตของเรา ไม่ให้ฟุ้งซ่านรำคาญ ไปตามอารมณ์ต่างๆ แม้กิเลสมันจะซอกแซกเข้ามา ไล่หนีอย่าให้มันเข้ามา ทำอย่างนี้จึงเรียกว่าปฏิบัติธรรมะ การปฏิบัติธรรมะคือการสำรวมจิต หรือการฝึกจิตอบรมจิต หน้าที่ของเรา คือ การทำจิตให้สงบ ปัญญาจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการฟัง การค้นคิด โยนิโสมนสิการ ใช้ปัญญาค้นคิดพินิจพิจารณาเหตุผล ในสิ่งที่มันเกิดขึ้นในขณะปัจจุบันนี้

ปัญญาเกิดขึ้น เมื่อมันหายสงสัยแล้ว เราค้น เราคิด เราพินิจพิจารณาจนหายสงสัยว่าไม่เป็นอื่น จะต้องเป็นอย่างนี้แน่นอน สมมุติเราพิจารณาสังขารร่างกายก็ดี ตกอยู่ในไตรลักษณ์ คือ อนิจฺจํ ทุกขํ อนตฺตา แน่นอน รู้แน่นอน เมื่อรู้แน่นอน เห็นแน่นอนอย่างนั้นแล้ว ปัญญาวิปัสสนากรรมฐานก็จะเกิดขึ้น รู้จริงเห็นจริง นี้คือการปฏิบัติธรรมะ

เราทุกคนมีโอกาส ที่จะปฏิบัติธรรมะ ในที่ทุกสถานในกาลทุกเมื่อ ถามบางคนว่าปฏิบัติธรรมะไหม ตอบว่าไม่มีเวลา มันแก้ตัวไปน้ำขุ่นๆเฉยๆ ทำไมจึงว่าไม่มีเวลา หายใจเข้ามีเวลาไหม ถามดู ตอบมันหายใจเอง แน๊ะ หายใจออกมีเวลาไหม มีเวลา นี่คือคำตอบ หายใจเข้าก็เป็นธรรมะ หายใจออกก็เป็นธรรมะ หายใจเข้าเหมือนกับเกิด หายใจออกเหมือนกับตาย น้อมเข้ามาเป็นธรรมะได้หมด

พระภิกษุออกไปบิณฑบาตร ท่านก็สำรวมจิตใจของท่าน เห็นใบไม้มันหล่นลงมา ท่านก็พิจารณา โอ้ หล่นลงมาแล้ว ก็เหมือนตายหนอ ท่านก็ค้นคิดพิจารณาเข้าไปว่า เวลามันผลิออกใหม่นั่นน๊ะ เขียวชะอุ่ม พอนานเข้าๆ สีเขียวนั่นกลายเป็นสีเหลือง พอเป็นสีเหลืองแล้วก็สีแห้ง แล้วก็หล่นลงมา นี่แหละ ชีวิตจิตใจของพวกเราทั้งหลายก็เหมือนกัน เหมือนกับใบไม้ที่มันผลิออกมา แล้วก็แห้ง แล้วก็หล่นลงมา ท่านพิจารณาอย่างนี้ ท่านก็ได้ เป็นพระอรหันต์แล้ว

พระภิกษุองค์หนึ่ง มีความสงสัยในธรรมะ เรื่อง อนิจฺจํ ทุกขํ อนตฺตา เรื่องขันธ์ห้า เราจะต้องไปกราบบังคมทูล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้ทรงแสดงธรรมะให้ฟัง เพราะเราสงสัย ขันธ์ห้านี่เป็นทุกข์อย่างไร แปรปรวนอย่างไร อนิจฺจํ ทุกขํ อนตฺตา อย่างไง เผอิญ พระภิกษุองค์นั้น มาถึงคันธกุฎีพระพุทธเจ้า ยังไม่ได้ขึ้นเลย มหาเมฆตั้งขึ้น ฝนตกลงมาอย่างใหญ่หลวง ภิกษุองค์นั้นนั่งอยู่ใต้คันธกุฎี ของพระพุทธเจ้า น้ำตกลงมาเป็นหยาดน้ำ กระทบน้ำเก่าจับตัวกันเป็นฟองแล้วก็แตกดับไป อันใหม่ลงมาอีก เป็นฟองแล้วก็แตกดับ เปราะ ท่านเพ่งอยู่อย่างนั้น โอ้ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ท่านก็น้อมเข้ามา พิจารณา โอ้โห รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ของเราก็เหมือนกัน เหมือนกันกับน้ำที่มันตกลงมานี่แล

ผู้ที่สนใจ เมื่ออะไรเกิดขึ้น ย่อมนำมาพิจารณา ให้เข้าใจ ให้หายสงสัย ถ้าน้อมลงมาพิจารณาสังขาร ก็เหมือนกันกับน้ำ พอฝนหยุด ภิกษุองค์นั้น แทนที่จะไปกราบเรียนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านไปเลย เข้าป่าไปเลย ถ้าถามพระพุทธเจ้าก็จะว่าอย่างเดียวกันนี่แแหละ พระพุทธเจ้านั่งอยู่ที่คันธกุฎี รู้วาระจิต ของภิกษุองค์นั้น ภิกษุเมื่อเธอปฏิบัติถูกแล้ว ก็ไม่ต้องมาถามเรา กินแล้วอิ่มแล้ว ถามเราอิ่มหรือเปล่า มันโง่จะตาย

การปฏิบัติธรรม นั่งอยู่ก็ปฏิบัติได้เดินไปก็ปฏิบัติได้ อยู่บ้านก็ปฏิบัติได้ อยู่วัดก็ปฏิบัติได้ อยู่ป่าก็ปฏิบัติได้ ภิกษุองค์หนึ่ง นั่งถ่ายอุจจาระก็ได้ธรรมะ ท่านพิจารณาว่า โอ้โห เมื่อเช้านี้อาหารล้วนแต่ดีๆทั้งนั้น หอมๆอะไรก็อร่อย อะไรก็ดี แต่คืนเดียวเท่านั้นแหละ หมดความหอม ความสวย ความงาม ความสะอาด ไม่มีเลย เป็นของปฏิกูลน่ารังเกียจหนอ น้อมจิตเกิดความสลดสังเวช มิจฉาทิฏฐิ เคยเห็นว่า ตัวตนเราเขา หรือ สัตว์บุคคล สำคัญว่าตัวกู ของกู สำคัญว่า กูสวย กูงาม กูเด่น เห็นชัดในปัจจุบัน ได้ ปฐมฌาณ ดุติยฌาณ ตติยฌาณ จนถึง จตุตฌาณ นี่แหละ นั่งอุจจาระก็ได้ธรรมะ พวกเรานั่งอุจจาระเปล่าๆ ไม่พิจารณาเลย หนีไปเลย มันหาไม่เป็น มันก็ไม่ได้ละ ธรรมะ

ภิกษุองค์หนึ่ง กำลังฉันข้าว พระพุทธเจ้าว่า ปฏิสังขาโยนิโส ปิณฑะปาตัง ปะฏิ-เสวามิ เราจะกินข้าว สิ่งที่เรากินนั้น กินเพื่ออะไร เนวะทวายะ นะ มะทายะ มัณฑะนายะ นะ วิภูสะนายะ เราไม่ฉันเพื่อเล่น เพื่อมัวเมา เพื่อประมาทเลินเล่อ เผลอสติ เราจะฉันเพื่อบำเพ็ญพรตพรหมจรรย์ ให้พ้นจากกองทุกข์ บำบัดเวทนาเก่า และ เวทนาใหม่ เพื่อ

ไม่ให้เกิดขึ้น ท่านพิจารณา หลังจากนั้น ท่านก็พิจารณาอาหาร อยู่ในบาตร ท่านคลุกเข้ากันหมด เรียกว่าพระธุดงค์กรรมฐาน อาหารหวานคาว คลุกเข้ากันหมดเลย ไม่ให้มีสีมีแสง มีรสมีชาด มีอะไร เป็นอะไร ให้รวมเป็นรสอันเดียวกันหมด เมื่อท่านพิจารณาอย่างนี้แล้ว ท่านก็เอาเข้าในปาก พอเอาเข้าในปากแล้ว กลืนกินเลยหรือ หรือว่าเคี้ยวเสียก่อน เคี้ยวผสมกับน้ำลายที่ออกมา เคี้ยวแล้วก็พิจารณา อาหารที่อยู่ในปากนั้นมีเผ็ด มีเปรี้ยว มีหวาน มีเค็ม มีรสอาหาร สาระพัดอย่าง พอกลืนผ่านลิ้น เข้าสู่ลำคอรสก็หายหมดเลย เปรี้ยวก็หาย เผ็ดก็หาย เค็มก็หาย หายหมด ไม่มีเผ็ด ไม่มีเค็ม ไม่มีอร่อยเลย พอเลยลำคอจะเข้าไป เนี่ย

พอไปถึงท้อง ไปกองอยู่ในลำไส้ใหญ่ ท่านตามเข้าไปอีก ตามไปดู โอย ไม่น่าดูเลย ในท้องของเราไม่น่าดูเลย เป็นของปฏิกูล น่าเกียจ โสโครก เกิดความสลดสังเวช อาหารปฏิกูลสัญญา ติดตา ติดใจ ท่านอยู่ตลอดเวลา ท่านนำเอาอันนั้นมาพิจารณา เป็นกรรมฐานวิปัสสนาญาณเกิดขึ้น บรรลุเป็นพระอรหันต์ นี่เรียกว่ากินไม่เสียข้าว พวกเรานี่กินเสียข้าวเปล่าๆ กินไม่พิจารณา พระพุทธองค์ตรัสว่า หินะบริโภค กินแบบเป็นหนี้เป็นสิน หินะบริโภค บริโภคอย่างเลวทราม อริยบริโภค บริโภคอย่างพระอริยะเจ้า การบริโภคมีได้ 2 แบบ หินะบริโภค บริโภคอย่างเป็นหนี้เป็นสินไม่พิจารณาในธรรมเกิดขึ้น นั่น บริโภคอย่างเลวทรามคือไม่มีสติ มีแต่กินลูกเดียว

ผู้ปฏิบัติธรรมะ เวลากินข้าวยังพิจารณา พระท่านเวลาฉันข้าว ท่านก็ปฏิบัติธรรมะ ไม่ให้เสียเวลา ไม่ให้เสียวันเวลา นี่แหละการปฏิบัติธรรมะ

ทำไมพระท่านชอบไปอยู่ป่า ไปอยู่ในบ้านได้ไหม ได้ ทำไม่ชอบอยู่ป่า พระพุทธเจ้าบอกให้ไปอยู่ป่า ในอนุศาสน์ข้อที่ 3 รุกฺมูลเสนาสนํ นิสฺสาย ปพฺพชฺชา. ตตฺถ เต ยาวชีวํ อุสฺสาโห กรณีโย. อติเรกลาโภ. วิหาโร อฑฺฒโยโค ปาสาโท หมฺมิยํ คุหา บวชแล้วไปป่านี๊ะ เข้าป่านี๊ะ รุกขมูลต้นไม้นี๊ะ ป่าช้า ป่าชัฏนี๊ะ ภูเขานี๊ะ ถ้ำนี๊ะ เงื้อมหินนี๊ะ เงิบหินนี๊ะ บอกตรงๆเลยพระพุทธเจ้า คำว่าบวชแล้วจึงเข้าไปอยู่ในเมืองนี๊ะ อยู่กลางตลาดลาดลีนี๊ะ ที่เขาขายปิ้งไก่ ขายก๋วยเตี๋ยว นั่นล๊ะ กางกลดอยู่นั้นนี๊ะ มีที่ไหน ไม่มี บอกให้เข้าป่า **เพราะป่านั้น เป็นสถานที่สงบ เป็นสถานที่วิเวก เหมาะสมกับการบำเพ็ญสมณธรรม เพราะ** ฉะนั้น พระกรรมฐานท่านหวงป่า ใครจะตัดไม้ตัดอะไรเนี่ย ไม่ได้ เอาป่าไว้ ป่านี้ดีเป็นที่

บังลม บังแดด ลมมามากๆ ถ้ามีป่าลมก็เพลาลง เวลาแดดจัดๆ มีป่า ความร้อนก็เบาลง มันเป็นยังงั้น ป่านั้นยังมีประโยชน์มาก ต้นแห้งเอามาทำฟืน นี่ เวลาจะล้มตายก็เอาป่าไม้นะมาเผาศพมนุษย์เรา นอกจากนั้น ยอดมันก็เป็นยา เป็นอาหารของคนและสัตว์ ใบมันก็เป็นปุ๋ย แน๊ะ มันเป็นของประเสริฐ พระพุทธเจ้า จึงบอกให้เข้าป่า

แต่บางคนเข้าป่า ก็ไม่รู้จักป่าอะไรหรอก ไม่พิจารณาธรรมะเลย บวชเฉยๆ บวชแล้วไม่พิจารณา เป็นกรรมฐาน กรรมถอน กรรมหลอก เอาเงิน หาหลอกเอาเงินคนนั้น หาหลอกเอาเงินคนนี้ นี่ใช้ไม่ได้ ต้องเป็นกรรมฐานของพระพุทธเจ้า

ในตัวของเรานี่ คือก้อนธรรมะหมดเลย พระไตรปิฎก ๘ พระธรรมขันธ์ ออกไปจากนี่หมด บัญญัติออกไปจากนี่หมด อริยสัจจ์สี่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค บัญญัติออกจากร่างกายของเราหมด ฉะบัญญัตติโย ขันธะปัญญัตติโย อะยะตะนะปัญญัตติโย ธาตุบัญญัตติโย สัจจะปัญญัตติโย ปุคคะละปัญญัติโย บัญญัติมาจาก ธาตุสี่ ดิน น้ำ ลม ไฟ บัญญัติมาจากนี้

การเรียนทางตัวหนังสือ เรียนให้เข้าใจ ให้รู้เรื่องว่าสมมุติ เป็นยังไงเท่านั้นเอง แต่ตัวธรรมะคือตัวของเรา นี้คือก้อนธรรมะ เป็นธรรมะหมด

ธรรมะ แปลว่า สภาพซึ่งทรงไว้ซึ่งความจริง จริงอย่างไร จริงแก่ จริงเจ็บ จริงทุกข์ จริงยาก พระพุทธองค์ ทรงให้เราพิจารณาสติปัฏฐานสี่ คือร่างกาย

ทุกข์ควรกำหนดรู้ รู้อะไร รู้ว่า แก่เป็นทุกข์ เจ็บเป็นทุกข์ ตายเป็นทุกข์ ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจเป็นทุกข์ ได้มาแล้วเสื่อมไปเป็นทุกข์ ไม่ได้สมความปราถนาความสมหวังก็เป็นทุกข์ สมหวังและไม่สมหวังก็เป็นทุกข์เหมือนกันหมด น้อยใจก็เป็นทุกข์ เสียใจก็เป็นทุกข์ โศรกเศร้าก็เป็นทุกข์ นี้คือตัวธรรมะ

เราเห็นทุกข์ไหมทุกวันนี้ เห็นแต่ไม่รู้ รู้อยู่แต่ไม่เห็น คือรู้ด้วยสัญญาอารมณ์เท่านั้น ไม่รู้ด้วยปัญญา รู้กับสัญญา คือความจำ นั้น มันจริง ถ้ารู้ความจริง คือรู้ด้วยปัญญา รู้ด้วยความจริงคือเห็นเหตุ เห็นทั้งผล ไม่ใช่เห็นหน้าเดียว

สมมุติว่าเราดูต้นไม้ คนที่รู้ด้วยสัญญาก็บอกว่า ต้นไม้ต้นนั้นเฉยๆ แต่คนที่รู้ด้วยปัญญานั้น รู้ว่าต้นไม้ต้นนั้น มีเปลือกเป็นอย่างนี้ มีกระพี้เป็นอย่างนั้น ต้นไม้ต้นนี้เป็นต้นไม้ที่มีแก่นสารที่สุด มีราคาที่สุด นี่คือคนที่รู้ด้วยปัญญา ถ้าหากว่า เราต้องการเอาต้นไม้นี้ไป

ทำประโยชน์ ก็ทำได้ แต่คนที่รู้ด้วยสัญญาอารมณ์ ก็รู้เพียงว่าต้นนั้น ต้นนี้ แต่ไม่รู้เรื่องว่า มันเกิดขึ้นอย่างไร มีแก่นสารอย่างไร

เรารู้เรื่องร่างกายก็เหมือนกัน เพียงแต่รู้ฉาบฉวย รู้ด้วยสัญญาอารมณ์ มันจึงแก้ความหลงของเราไม่ได้ ถ้าหากว่า เรารู้จากตำรับตำรา ตามสัญญาอารมณ์ มันแก้ความหลงไม่ได้ ต้องใช้ปัญญา ปัญญาที่จะเกิดขึ้น ก็ต้องอาศัย การได้ยิน ได้ฟัง ไม่ได้ยินได้ฟังมันจะรู้หรือ ฟังเทศน์ ฟังธรรม ฟังเสียง ปัญญาเกิดขึ้นเพราะเมื่อได้รู้ ได้เห็น ได้ยินได้ฟังแล้ว ไม่ปล่อยทิ้งไปเปล่าๆ จับสิ่งเหล่านั้นมา ค้นคิดพิจารณา

อย่างเขาทำนา เขาทำกันอย่างไร เห็นแล้วพิจารณาได้อย่างไรบ้าง ก่อนอื่นที่เขาจะทำนาเขาคราด เขาไถ เขาเตรียม ข้าวปลูก ข้าวห่อ จนสามารถปักดำลงไปได้ และรู้ตลอดถึงว่าเมื่อมันจะออกลูก ออกหน่อ ออกอะไรบ้าง จากนั้นจะต้องเก็บ เก็บแล้วก็ขึ้นเอาไว้ในยุ้งในฉาง เก็บไว้เป็นข้าวเปลือก ออกจากข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร ออกจากข้าวสารแล้วเป็นข้าวสุก นี่คือความรู้ ความรู้ที่เป็นสัญญา ก็รู้ว่า ทำนา ก็เพียงทำนาเฉยๆ ไม่รู้ไปตลอด เพราะฉะนั้น เราต้องฝึก ปฏิบัติธรรมะ

พระพุทธเจ้าท่านปฏิบัติอย่างไร ท่าน กำหนดลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ในสติปัฏฐานบอกว่า หายใจเข้ารู้ว่าหายใจเข้า หายใจออกก็ให้รู้ นี่ตัวรู้นี่คือตัวสติเราจะต้องอบรมความรู้ของเรานี้ให้มั่นคง ลมเข้าลมออก ก็รู้ ผู้ที่มีสติแม่นยำ สติแข็งแรงสามารถรู้ลมเข้าลมออก สติไม่คลาดเคลื่อน นี้คือธรรมะ เมื่อท่านกำหนด ลมเข้าละเอียดก็รู้ ลมเข้าขยายก็รู้ ลมเข้ายาวก็รู้ ลมเข้าสั้นก็รู้ รู้อาการของลม ผลสุดท้าย ท่านก็พิจารณาลม ลมเข้าไม่ออก มันเป็นยังไง ตาย ลมออกแล้วไม่เข้า ตาย นี่ ตาย มันเป็นอนิจฺจํ คนเรานี่ ถ้าไม่มีลม ก็เรียกว่าตายแล้ว เป็นธรรมขึ้นมาแล้ว

คนที่จะทำอะไรสำเร็จ ก็ต้องอาศัยลม ถ้ามีลมนี่ ลองดูซิ พระพุทธเจ้าท่านกลั้นลมหายใจเข้า แล้วก็กลั้นลมหายใจออก จนใจจะขาด ไม่ได้สำเร็จ เพียงแต่กลั้นลมเฉยๆ พระพุทธองค์สอนให้เรากำหนด ลมเป็น อนิจฺจํ ลมเป็นทุกข์ ลมเป็นอนตฺตา

ลมเป็น อนิจฺจํ เป็นยังไง ดูลมนอกที่พัดตามต้นไม้ ภูเขา มันอยากแรงมันก็แรง อยากค่อยก็ค่อย ลมเย็นก็มี ลมเหม็นก็มี ลมเหม็นที่พัดจากซากศพโชยเข้าจมูกเหม็น เรียกว่าลมเหม็น ลมหอมคือยังไง คือลมพัดโชยจากดอกไม้ ที่หอมๆ ผ่านจมูกของเรา น้อมเข้า

มาพิจารณาเรื่องลมปาก ปากเหม็นเป็นยังไง ปากมีราคะ ปากมีโทสะ ปากมีโมหะ ปากมีบาป พูดแต่สิ่งที่เป็นบาปมีกรรมมีเวร นี่คือลมปากเหม็น ปากหอมคือยังไง ปากมีศีลมีธรรม ปากมีธรรมะ มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ปากมีความอ่อนน้อมถ่อมตัว รู้จักเคารพ รู้จักอภิวาท กราบไหว้ รู้จักที่สูง รู้จักที่ต่ำ นี่คือผู้ปฏิบัติธรรมะ เป็นคนปากหอมอย่างพระพุทธเจ้า ท่านเทศน์ 84,000 พระธรรมขันธ์ เทวบุตร เทวดา มนุษย์ อินทร์ พรหม ยม ยักษ์ พากันสักการะบูชาว่าพระวาจาพระองค์หอม สันสติมหาอำมาตย์ ปากหอม ป่าวประกาศคุณพ่อ คุณแม่ คุณพี่ คุณน้อง คุณลูก บัดนี้ พระพุทธเจ้าบังเกิดขึ้นแล้วในโลก พวกท่านทั้งหลาย อย่ามัวเมาประมาท รีบไปให้ทาน ไปรักษาศีล ไปฟังเทศน์พระพุทธเจ้า เท่านี้เองปากสันสติมหาอำมาตย์ก็หอมฟุ้ง เกิดไปภพใดชาติใดก็ปากหอม ปากเหม็นเป็นยังไง คือ ปากคัดค้านธรรมะของพระพุทธเจ้าปากปฏิเสธเรื่อง การให้ทาน รักษาศีล บำเพ็ญภาวนา ว่าไม่ดีไม่มีผล นี่ปากเหม็น ลมนี่พิจารณาไปได้ ร้อยแปดพันประการพิจารณาได้หมดเลย

อตีตารัมมะณา ธัมมา อะนะคะตา รัมมะณา ธัมมา ปัจจุปันนารัมมะณา ธัมมา

ลมในอดีต ทำให้คนติด คนหลง คนข้อง ก็มี ลมในอนาคตที่ยังไม่มาถึง เป็นลมเป็นแล้งอยู่ หลงติดอยู่ก็มี การพิจารณาลม จนละเอียดละออเข้าไป ลมละเอียด เห็นแจ้งเห็นจริง เมื่อเห็นแจ้ง เห็นจริงเช่นนี้แล้ว ราคะ โทสะ โมหะ ก็หายไปจากจิตใจของเราก็เป็นแต่เพียงลมเท่านั้น เราจะไปโกรธเกลียดทำไมเล่า เขาด่า เขาว่า เขายกย่อง สรรเสริญนินทากาเล เหมือนกัน พอปรากฏปุ๊บมันก็หายปั๊บไปแล้ว คนโง่นี่ถือลม เขาด่าคำเดียวถือตั้งสิบปี คนโง่หรือคนฉลาด มันหมดไปแล้ว ยังถืออยู่ มันหายไปแล้ว ยังถืออยู่ยังแบกอยู่ แบกอารมณ์ แล้วน๊ะ ลมมันเปลี่ยนเป็นอารมณ์ มันมาดูถูกเรา เข้าไปถึงใจ ถ้าผู้มีปัญญาแล้วไม่ยึด ไม่ติด ไม่เกี่ยว ไม่ข้อง มันหายไปเอง ถ้ายึดติด ยินดี ยินร้าย อยู่กับสิ่งเหล่านั้น ลมหายไปแล้ว ก็ยังผูกโกรธ อาฆาต พยาบาท จองเวรอยู่ คนนั้นเรียกว่าแบกลม

คนแบกลม นี่ เป็นยังไง ทุกข์ที่สุด แบกไปแบกมาอยู่งั้นแหละ แบกอารมณ์

พระพุทธเจ้าสอนให้เรารู้เท่าอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับใจของเรา เรียกว่าธรรมารมณ์

ธรรมารมณ์ คือสิ่งที่มันเกิดขึ้น กับใจของเรา เมื่อตาเห็นรูป หูได้ยินเสียง จมูกได้ดมกลิ่น ลิ้นได้ลิ้มรส กายได้ถูกต้องโผฏฐัพพะ ใจรู้ธรรมารมณ์ ลมเหล่านี้ไม่ต้องไปยึด ไม่ต้องไปถือ ไม่ต้องไปติด ไม่ต้องไปข้อง ปล่อยมันไปเถิด ถ้าเรายึด เราติด เรายินดี ก็เหมือนกับว่า เราสูดอาลมเน่าๆ เหม็นๆ เข้าไปอยู่ในท้อง มันแน่นท้อง

คนอมอารมณ์ อมอารมณ์ที่ชั่ว อมไว้ที่ใจของตัวเอง แล้วก็เกิดทุกข์ขึ้นมา นี่ คนโง่ พระพุทธเจ้า ท่านพิจารณาลม จนเป็นธรรมรมณ์ ภายใน ภายนอก ลมก็สักแต่ว่าลม ไม่ใช่สัตว์บุคคล ไม่ใช่ตน ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เขา พระพุทธเจ้า สอนให้เราละอารมณ์ ปล่อยอารมณ์ ลมก็สักแต่ว่าลม ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เราเขา เขาว่าอย่างนั้น เขาว่าอย่างนี้ ตื่นเหมือนกระต่ายตื่นตูม

พุทโธ ธัมโม สังโฆ	เป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเรา
นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง	ที่พึ่งอื่นของเราไม่มี
พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์	เป็นที่พึ่งอันประเสริฐของข้าพเจ้า
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ	ด้วยการกล่าวความจริง จริงใจใจจริง นับถือเคารพอย่างสุดยิ่ง
โสตถิ เต โหตุ สัพพะทา	ขอความสวัสดีมงคล จงมีแก่ข้าพเจ้า ในกาลทุกเมื่อเถิด

จะไปตื่นทำไม เรามีสรณะที่พึ่งแล้ว เพราะฉะนั้นแหละ น่าเป็นห่วง คนที่ไม่มีที่พึ่ง คนไม่มีที่พึ่ง ยังตากแดดตากลม ยังเดือดร้อยวุ่นวาย น่าสงสารจริงๆ

พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เข้าถึงใจแล้วหรือยังพวกเรา หรือเพียงแต่นับถือกัน แต่เปลือกเฉยๆ ต้องปฏิบัติ ให้พุทธะเข้าถึงใจ ธัมมะเข้าถึงเข้าถึงใจ สังฆะเข้าถึงใจ เมื่อพุทธะ ธัมมะ สังฆะ เข้าถึงใจ ก็เห็นใจของตัวเอง

โอ้ นี่ พุทธะ คือใจรู้ ใจตื่น ใจเบิกบานแล้ว ก็ไม่ต้องเชื่ออะไรอีกต่อไป ไปหาอะไรอีกต่อไป บำรุงแต่ พุทธะ ธัมมะ สังฆะ ให้เกิดขึ้น เจริญขึ้น โดยไม่ต้องสงสัย นี่คือลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้า เมื่อพระองค์เริ่มแสดงธรรมะ พระองค์ไม่ได้บีบบังคับให้ผู้ใดเลื่อมใส ให้ผู้ใดนับถือ พระองค์ไม่ได้บอกว่า จงมานับถือเราเถิด จงเคารพเราเถิด ลูกศิษย์ของ

นิครน์นาฏบุตร ไปฟังเทศน์ของพระพุทธเจ้าเกิดความเลื่อมใส ขอปฏิญาณตนถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป พระพุทธองค์ตรัสว่า ดูก่อน เธออย่าพูดอย่างนั้นเลย เธอจงพิจารณาให้ละเอียด ให้รู้ ให้เห็นจริง เสียก่อน ก่อนที่จะมาเป็นลูกศิษย์ของเรา ให้เธอจงเป็นผู้พิจารณาว่า มันจริงหรือปล่าว เป็นอย่างนี้จริงหรือปล่าว อย่ามาเชื่อตามเดาเอาคาดคะเนเอาอย่างนี้เป็นต้น พระองค์เตือน ลูกศิษย์ของนิครน์นาฏบุตร ตอบว่า ข้าพระองค์พิจารณารอบคอบแล้ว ข้าพระองค์จึงได้ยอมเชื่อ

เมื่อเธอยอมเชื่อ มาเป็นลูกศิษย์เราตถาคต พวกหมู่คณะเก่าจะไม่เสียใจหรือเขาตอบว่า จะเสียใจ หรือ ดีใจ ก็ช่างเถิด ธรรมะได้เข้าถึงใจข้าพระองค์แล้ว เหมือนกันกับบุคคลที่เปิดภาชนะที่คว่ำให้หงายขึ้น เหมือนกันกับบุคคลที่หลงทางมีคนมาชี้บอก เหมือนกันกับบุคคล ที่อยู่ในที่มืด มาจุดธูปเทียน แสงสว่าง ข้าพระองค์ได้เห็นแล้ว นับถือพระองค์แล้วนี่ พระพุทธเจ้าของเรา พระองค์เตือนให้เชื่อด้วยปัญญา

การปฏิบัติธรรมะ ต้องเข้าถึงจิต ถึงจิตถึงใจ ธรรมะมีอยู่ที่ใจของเรา ธรรมะไม่ได้อยู่ที่ต้นไม้ ภูเขา แต่เรานำสิ่งต่างๆ มาเปรียบเทียบ ก็เพื่อให้ใจของเรารู้มันเกิดขึ้นที่ใจ ธรรมทั้งหลาย คำว่าธรรมทั้งหลาย หมายถึงใจของเรา มันเกิดขึ้นจากใจ เกิดแล้วดับไปจากใจของเรา อยู่ที่ใจ เห็นที่ใจ

การดับไฟนั้น โดยเห็นจริงแล้วดับไม่ยาก ต้นเหตุเกิดจากก้านไม้มีขีดอันเดียว เราก็ดับที่ก้านไม่ขีด ถ้าหากว่า เราปล่อยให้มันลามไป มันจะดับยาก เพราะไฟมันมีกำลังมาก การดับกิเลสตัณหา เราไปดับที่ไหน ดับที่ตา ดับที่หูหรือ ตา หู นี่ก็เป็นเพียงทางผ่าน ดับที่ใด เห็นที่ใจ ความโง่ มันอยู่ที่ใจ เราเอาความฉลาด ไปแทนความโง่นั้น นี่ ทำไม จึงปล่อยให้ความโง่ เป็นเจ้าของหัวใจอยู่ เมื่อท่านปล่อยให้ความโง่ เป็นเจ้าของหัวใจ มันก็เหยียบหัวใจของท่านลงมา ให้ต่ำต้อย ให้มีแต่ความทุกข์ เมื่อท่านไล่ความโง่ ไล่ความมืดออกจากหัวใจ เอาความฉลาดเข้าไป คือเข้าไปในหัวใจ เอาสมาธิเข้าไปในหัวใจ เอาปัญญาเข้าไปในหัวใจ เอาวิมุตติเข้าไปในหัวใจ ใจนี้ก็เกิดปัญญาขึ้นมา เมื่อมีปัญญาแล้วความโง่ก็ไม่มี เมื่อมืดออกไปสว่างแทน

คนอยู่ในที่มืด อันตรายมาก เสื่อมาก็ไม่รู้ งูมาก็ไม่รู้ ไม่เห็น ลองไปนั่งอยู่ในที่มืดคนเดียวดูซิ จะกลัวที่เดียว แต่ถ้า นั่งในเวลากลางวัน แสงสว่างจ้าอยู่ ท่านจะกลัวอะไร เสือ

มาท่านก็เห็น เห็นหมด ทุกสิ่งทุกอย่าง รอบด้าน

คนมีปัญญา อยู่ที่ใจก็เหมือนกัน พยายามปรับปรุงใจของเรา ให้มีปัญญา อบรมปัญญา ให้มันเกิดขึ้น ในมันแหลมคม ตัดความโง่ออกไป ตัดอารมณ์ของอวิชชานั้น อย่าไปเชื่อมัน เอาอารมณ์ของปัญญา ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ใช้ปัญญาพิจารณา ตัดออกความโง่ ถ้ามันดีเราได้ดีมานานแล้ว ได้ดีมาหลายภพหลายชาติแล้ว ที่เราเชื่อความโง่ ความหลงมานี่ ไม่รู้ว่ากี่ภพ กี่ชาติ ไม่รู้ว่าเชื่อกิเลสตัณหามา กี่ภพกี่ชาติ ที่มันข่มคอ ข่มเหงรังแกเราให้เราตกทุกข์ได้ยากลำบาก ก็เพราะว่า เราเชื่อความโง่ ความหลง อวิชชา ตัณหา นี่เรายังจะมาเชื่อต่อไปอีกหรือ ทั้งๆ ที่เราได้พบพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะที่พึ่งอันประเสริฐแล้ว ได้เข้ามาปฏิบัติธรรมะแล้ว ไปปล่อยทำไมล๊ะ

ถ้าท่านทิ้งอาวุธ เป็นมีด เป็นดาบ เป็นปืน เสือเข้ามา ท่านจะทำอย่างไรล๊ะ มีแต่มือเปล่าๆนี่ ตายลูกเดียว ถ้าท่านมีอาวุธ อยู่ในมือของท่านแล้ว มาเถอะ เสือมากูก็ไม่กลัว งูมากูก็ไม่กลัว เพราะกูมีอาวุธ ฟาดมันเลย แน๊ะ ฟาดมันก็ตายละซิ

นี่ก็เหมือนกัน มีปัญญาอยู่ในหัวใจของเรา เมื่อมีปัญญา ความโง่มันออกไปเมื่อแสงสว่างเกิดขึ้น ความมืดก็หายไป จับมันไว้ก็ไม่อยู่ มันหนีออกไปหมดเลยเหมือน ความสะอาด ที่มันเกิดขึ้น จากแฟ้บ จากสบู่ ที่ทำลายความสกปรก ในเสื้อผ้าของเรามันจะสะอาดและมีกลิ่นหอม ไม่กลิ่นเหม็นเหมือนเก่า

ใจของเรา ที่ถูกซักฟอกด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา ก็เหมือนกัน หอมขึ้นมา สะอาดขึ้นมา ดีขึ้นมา

อวิชฺชา ปจฺจยา สงฺขารา สงฺขารา ปจฺจยา วิญฺญาณํ วิญฺญาณํปจฺจยา.....

อวิชชาเป็นต้นเหตุ ให้เกิดสังขาร สังขารเป็นต้นเหตุให้เกิดวิญญาณ วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป นามรูปเป็นปัจจัยให้เกิดสฬายตนะ สฬายตนะเป็นปัจจัยให้เกิดผัสสะ... ตัณหา....เวทนา...ภพ..ชาติ มันเกิดขึ้นมาจากความโง่ เราก็ต้องใช้ปัญญาเนี่ยแม๊ ธรรมะ 84,000 พระธรรมขันธ์ ไม่เอามาใช้สักหน่อยหนึ่งเลย ทั้งดาบ ทั้งมีด ทั้งปืน ทั้งลูกระเบิด อะไรต่ออะไรพระพุทธเจ้าได้แบ่งแยกไว้

เรามีพระพุทธเจ้า เป็นสรณะที่พึ่ง เราจะยอมโง่ทำไม พระพุทธเจ้าเท่านั้นประเสริฐเลิศลอยกว่า มนุษย์และเทวดาทั้งหลาย

สตฺถา เทวฺมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ

พระองค์ เป็นครูของเทวดา และมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานแล้ว สงสัยที่ไหนล๊ะ ภิกษุ อุบาสก อุบาสิกา ถามเราเลย เราบอกได้ เรากล้าพูด เรากล้าทำ ไม่ใช่เราพูดเฉยๆ เราได้ทำความเพียรมาถึง 6 ปีแล้ว ได้เป็นพระพุทธเจ้าเราก็ว่าได้เป็นพระพุทธเจ้า แต่ก่อนที่เรายังยังไม่เป็นพระเจ้า เราก็บอกว่า ยังๆๆ ปัญจวัคคีย์ทั้งห้าถามว่าเป็นพระพุทธเจ้าแล้วหรือยัง เราตอบว่า ยังๆๆๆ แม้จะทรมานร่างกายจนเนื้อนังมังสังเหี่ยวแห้ง เส้นขนทั้งหลายหลุดไป ปัญจวัคคีย์ทั้งห้าถามว่าได้หรือยัง เราตอบว่ายังๆ เมื่อพระองค์ได้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว ก็บอกว่าได้แล้วได้แล้ว คำนี้เป็นสัจจธรรม เป็นสัจจะความจริงของเราเลย เมื่อเราได้ เราก็บอกได้ว่า เธอทั้งหลายสงสัยอะไรในเรื่องธรรม

พราหม์วลีแต่งลูกศิษย์สิบหกคน นำปัญหาต่างๆ มาถามพระพุทธเจ้า พอถามจบก็ได้อรหันต์ ถามจบก็ได้สำเร็จอรหันต์ ถามจบก็ได้สำเร็จอรหันต์ มีปัญหาข้องใจอยู่ เอเนี่ย ถามหมายความว่ามันข้อง พอข้อง พระองค์ก็แก้ หายสงสัยเลย หายสงสัยก็เลยสำเร็จ

ท่านทั้งหลายข้องอะไรล๊ะ ท่านทั้งหลายป่วยด้วยโรคอะไรล๊ะ มีแต่อื้อๆๆ นิ่งอึ้งอยู่นั่นแหละ ไปหาหมอก็ต้องบอกหมอซิ โอยเจ็บขาคุณหมอ โอยเจ็บท้องคุณหมอ เจ็บปวดหัวคุณหมอ เจ็บในหัวใจคุณหมอ บอกซิ หมอเขาวิจัย นักปฏิบัติธรรนที่มานี่ ไม่เคยบอกเลยว่า ตัวเองผิดข้องตรงไหน ไม่ได้บอกครูบาอาจารย์สักอย่างเลย นั่งนิ่งอยู่ได้ยินแต่เสียงโอยๆๆ..ก็ไม่รู้เหมือนกันจะเอายาอะไรให้กิน

นักปฏิบัติเมื่อเป็นโรคอะไร ก็ควรรู้ในตัวเองมิใช่หรือ ราคะ โทสะ โมหะ เกียจคร้านฟุ้งซ่านรำคาญ ง่องเหงาหาวนอน ท้อแท้อ่อนแอ โอ้โห กิเลสของเรานี่มีเยอะ เราเห็นมันแล้ว เราจะเอาอะไรแก้ ธรรมะพระพุทธเจ้า 84,000 พระธรรมขันธ์นี่ เป็นธรรมแก้กิเลสเป็นยาแก้ เป็นตำราแก้ แต่เราไม่เอามาแก้สักที กลัวโรคมันจะหาย นั่งเฝ้านอนเฝ้าโรคอยู่นั่นแหละโอย.. ถ้าข้าพเจ้ารักษาให้มันหาย ข้าพเจ้าก็ไม่มีโรค เลยถือความสำราญในความมีโรค ข้าพเจ้าขอมีโรคเถิด จะได้อ้างโรคของตน ถ้ามีคนมาใช้ทำงานจะได้บอกว่าฉันมีโรคอันนั้น แน๊ะ พวกเราทั้งหลายไม่ยอมแก้ เป็นยังไง ก็อยู่อย่างนั้น

การปฏิบัติธรรมะ ต้องให้มันก้าวหน้า กำหนดดู ธรรมะอยู่ที่ไหน สติอยู่ที่ไหน นั่งเป็นตออยู่เฉยๆ ธรรมชาติของหนอน เอาขึ้นมาใส่ภาชนะทองคำ เอาอาหารการกิน อันเป็นทิพย์เลย เจ้าหนอนเอยไม่ต้องไปอยู่ในกองอุจจาระอีก กินอาหารทิพย์ ที่อยู่ภาชนะทองคำ หนอนก็กลิ้งไปกลิ้งมา คลานไปคลานมา ก็ตกลงไปในกองอุจจาระเหมือนเดิม ใจของเรา ชอบของสกปรกคือกิเลส ถ้าให้ไปอยู่กับพระเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ นี่ ไม่ถึงนาทีหรอก เผ่นหนีเลย

ในฐานะที่พวกเรา เป็นพุทธบริษัททั้งหลายเราควรเชิดชูพระพุทธศาสนาด้วยการปฏิบัติธรรม ผู้ใดปฏิบัติธรรม ผู้นั้นชื่อว่าปฏิบัติพระพุทธเจ้า ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่า เห็นพระพุทธเจ้า ผู้ใดรู้ธรรม ผู้นั้นชื่อว่ารู้จักพระพุทธเจ้า อย่างต่ำ อย่างกลาง อย่างละเอียด อย่างสูง วิมุตติ หลุดพ้นจากอาสวะกิเลส

ญาติโยมทั้งหลาย เมื่อพวกท่านทั้งหลาย สิ้นชีวิตไปก็ดี ท่านจะไปทางไหน ได้เคยถามตัวเองไหม เอาอะไรเป็นเครื่องตัดสิน ว่าเราจะไปทางสูง ทางต่ำ ทางดำ ทางขาว นี่เราก็ต้องเอาหลักธรรมะของพระพุทธเจ้า เป็นเครื่องตัดสิน

ธรรมเหล่าใด ก็คือใจของเราเอง เป็นไปเพื่อความอยากใหญ่ อย่าดี อยากเด่น เป็นไป เพื่อความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นไปเพื่อมักมาก สะสมกองกิเลสเป็นไปด้วยความเพลิดเพลินด้วยหมู่คณะ ไม่อยากปรารภศีล ไม่อยากปรารภสมาธิ ไม่อยากฟังเทศน์ฟังธรรม ธรรมเหล่านั้น คือธรรมหม้อนรก ไม่ใช่ธรรมพระพุทธเจ้า เท่านี้ก็เห็นแล้ว โอ้ผู้นั้นชอบนรก เด้ มันไม่ชอบธรรมะ

ธรรมเหล่าใด มักน้อยสันโดษ ไม่คลุกคลีด้วยหมู่คณะ ไม่สั่งสมกองกิเลส ไม่อยากใหญ่ อยากดัง เป็นคนเลี้ยงง่าย ชอบสงบสงัด ธรรมเหล่านั้น หรืออันนั้น พ้นจากนรกแล้วนี่ ดูใจของเรานี้

ธรรมะของพระพุทธเจ้า รวมลงมาเรียกว่าปจฺจตฺตํ รู้เฉพาะตน รู้เฉพาะเรา ผู้อื่นที่จะมารู้กับเรา ว่าจะไปนรก ไปสวรรค์ นั้นยากรู้ในปัจจุบันธรรมนี่แหละ เราจะสุขจะทุกข์จะดีจะชั่ว รู้ในปัจจุบันธรรมของเรา การปฏิบัติธรรมะของเรา ได้แค่ไหนอย่างไร ก็รู้อยู่ที่ตัวของเรา เราจะรู้ว่าตัวเราเป็นอย่างไร เป็นเปตร เป็นผี เป็นยักษ์ เป็นมาร รู้ด้วยการปฏิบัติธรรมะเท่านั้น ไม่ใช่ด้วยตำรา ไม่รู้ด้วยหมอดู หมอเดา หมอดวง

ใจของเราดี เราก็รู้ใจของเรา ชั่วเราก็รู้ ใจของเราฝักใฝ่ในบุญในกุศล เราก็รู้ ใจของเราชอบบาป ชอบกรรม ชอบเวร เราก็รู้ ตัวรู้อันนี้แหละ คือพุทโธ แต่ความรู้นี้ ถ้ายังอ่อนอยู่ ก็ไม่สามารถหักห้ามจิตใจได้ เราจะต้องเสริมความรู้อันนี้ให้มากขึ้น ด้วยสติ ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา เมื่อความรู้ตัวนี้ แข็งแกร่งขึ้นมา มีกำลังมาก เรียกว่า ศรัทธาพละ วิริยะพละ สติพละ สมาธิพละ มีกำลังมาก สามารถบอกตัวเองได้ หยุด มึงอย่าคิด มึงจงเชื่อคำสอนของพระพุทธเจ้า มึงจงตั้งใจทำความเพียร มึงจะนอนประมาทอยู่หรือ อย่างนี้เป็นต้นมึงจงมีสติ อยู่ทุกเมื่อ เดินเหิรไปทางไหน การพูด การคิด ขอให้มีสติ

เราต้องทำจิตใจให้มั่นคง อย่าหวั่นไหว อ่อนแอ เราต้องใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลก่อน บอกตัวของเรา บอกจิตของเรา สอนใจของเราอยู่ตลอดเวลา ผู้ทำได้เช่นนี้เรียกว่ามีธรรมะอยู่ในตัว มีพุทโธ ธัมโม สังโฆ อยู่ในตัว อยู่ในจิตใจของตัวเอง พุทโธ ธัมโม สังโฆ

เป็นผู้รักษาตัวของเรา

ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี

พระธรรม ย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม

ธมฺโม สุจิณฺโณ สุขมาวหติ

น ทุคฺคตึ คจฺฉติ ธมฺมจารี

(ผู้ประพฤติธรรม ย่อมไม่ไปสู่ทุคติ คือสัตว์นรก เปตรอสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน)

นี่แหละ เป็นธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า เรามาปฏิบัติธรรมะขอให้ตั้งอกตั้งใจประพฤติปฏิบัติ สั่งสมไว้ทีละนิดทีละหน่อย ทำความเพียรเข้า มีสติเข้า ฝึกฝนอบรมเข้าอย่าให้หลง คือในขณะที่เราตาย อย่าให้หลงตาย ไม่รู้จักทางไป

ผู้ปฏิบัติธรรมะ นั่งสมาธิภาวนา สอนใจของตนเอง คำว่าจิตสงบนั้นหมายถึงว่าจิตมีปัญญา เมื่อจิตสงบแล้ว สอนใจตนเอง มองเห็นว่า ความเห็นแบบนั้นเรียกว่าเห็นผิด ความเห็นแบบนั้นเรียกว่าเห็นถูก สอนอยู่เสมอ จิตมันสงบแล้ว มันสอนตนเองได้ ไม่ต้องไปวุ่นวายกับเรื่องของคนอื่น ยกฐานะของตนเองให้สูงขึ้นโดยลำดับเรียกว่า ปัญญาอบรมจิตใจ สอนจิตใจของเราให้มีศีลมีธรรม

ธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นสิ่งที่ดีที่เลิศกว่าอะไรทั้งหมด

ดังนั้น ญาติโยมทั้งหลาย พากันตั้งใจ มาฟังธรรมะ มาปฏิบัติธรรมะในวันนี้ ก็เรียกว่า เป็นผู้ปฏิบัติตามรอยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดพุทธสาวกทั้งหลายที่เคยดำเนินมา พระองค์ได้บัญญัติว่า ๘ ค่ำ ๑๕ ค่ำ ให้พุทธบริษัททั้งหลายมาประชุมกันเพื่อปฏิบัติธรรมะ ชั่วครั้งชั่วคราว ก็ยังดีกว่า พวกที่นอนเล่นอยู่เฉยๆ บางคนว่า โอย ปฏิบัติธรรมะแล้ว ไม่เห็นได้อะไร พวกที่นอนรอวันตายเต็มบ้านเต็มเมืองอยู่ เขาได้อะไร

ผู้ใดปฏิบัติธรรมะ ผู้นั้นเลิศที่สุด พวกเราควรยินดีเกษมสันต์ ในการปฏิบัติธรรมของเรา ได้น้อยได้มาก ก็ให้ยินดีในฐานะที่เราได้ เรามี เราเป็น อันนี้เป็นธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า

เมื่อพวกท่านทั้งหลาย ได้สดับธรรมิกถา ที่อาตมาได้นำมาชี้แจง แสดงให้ฟัง ตั้งแต่ต้นจนอวสาน ก็พอสมควรแก่การเวลา ที่สุดแห่งการบรรยายธรรมะนี้ อาตมาภาพขออัญเชิญ คุณพระศรีรัตนตรัย คือพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า และสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีครูบาอาจารย์เป็นต้น จงดลบันดาลมาคุ้มครองป้องกันให้พวกท่านทั้งหลาย ให้ปราศจากสรรพทุกข์ สรรพโศรก โรคภัย มีแต่ความสุข ความเจริญ ในธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้พวกท่าน ทั้งหลายปราถนาสิ่งใด ซึ่งเป็นสิ่งที่ชอบด้วยศีลธรรมแล้ว ขอให้สิ่งนั้นจงเป็นผลสำเร็จทุกทิพาราตรีกาล ดังได้แสดงมา ก็พอสมควรแก่เวลา เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้.

พุทฺโธ สุสุทฺโธ กรุณามหณฺณโว
โยจฺจนฺตสุทฺธพฺพรญาณโลจโน
พระพุทธเจ้าองค์ใด เป็นผู้หมดจดดีแล้ว
มีพระกรุณาดุจห้วงมหรรณพ มีพระปัญญาจักษุ หมดจดแล้วโดยส่วนเดียว

พุทธบูชา

19 ม.ค. 38

บรรยายธรรมที่ถ้ำพระอุโบสถ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระบรมครู เป็นพระศาสดาเอกของโลก พระองค์ทรงพ้นแล้ว จากอาสวะกิเลส ไม่มีกิเลสใดๆ ในหัวใจของพระองค์ กิเลสส่วนที่พระองค์ละได้แล้ว ไม่กำเริบเสิบสานขึ้นมาอีก เรียกว่า ตายอย่างสนิท ไม่คิดที่จะมาต่อสู้กับพระพุทธเจ้าเลย นี่คือ พระศาสดาเอกของโลก พระองค์เห็นภัยในบาปกรรม ในนรก จึงได้แสดงธรรมะไว้ให้พวกเราทั้งหลายนำไปประพฤติปฏิบัติ

พระอานนท์ ทูลถามว่า ทำไม มนุษย์จึงไม่กลัวบาป ทำไมมนุษย์จึงไม่กลัวนรก ทำไมมนุษย์จึงไม่กลัว การไปเกิดเป็นเปตร เป็นผี พระพุทธเจ้าตอบว่า ที่มนุษย์ไม่กลัวก็เพราะว่า มนุษย์มีความโลภ มีความโกรธ มีความหลง เต็มอยู่ในหัวใจ เขาจึงไม่กลัว เพราะเขากล้าทำความชั่ว ด้วยความโลภ กล้าโกรธ และ โทสะประทุษร้าย บุคคลผู้อื่น กล้าหลงในสิ่งที่ควรหลง แม้เราตถาคตจะบอกอย่าๆๆ อย่าไปทำเลย อย่าพูดเลย อย่าคิดเลย เป็นบาปจะตกนรก เขาก็ไม่กลัวเพราะอะไรเขาจึงไม่กลัว เพราะความโลภ โกรธ หลง กลุ้มรุมหัวใจของเขา จนหัวใจนี่บอดหมดเลย ถ้าเป็นคนก็เรียกว่าคนตาบอด หูหนวก เป็นใบ้ คนพวกนี้ควรที่จะให้อภัย เพราะตาก็บอด หูก็หนวก เป็นคนใบ้แล้ว เพราะฉะนั้นเขาจึงไม่กล้าบาป

เขาไม่รู้ว่า บาปเป็นยังไง บุญเป็นยังไง นรกเป็นยังไง สวรรค์เป็นยังไง เขาจะไปกลัวได้อย่างไร เหมือนกันกับบุคคลที่ไม่รู้จักเสือ เกิดมาไม่เคยเห็นเสือ เมื่อเดินเข้าไปหาเสือ เสือให้อภัยไหม โอย ไม่กินหรอกคนตาบอด โอยไม่กินหรอกคนหูหนวก ไม่กัดหรอก เสือมันให้อภัยไหม ไม่มีทางให้อภัย กัดเลย กินเลย

อย่าไปอ้างว่า ตัวเองเป็นคนหูหนวก ตาบอด เป็นใบ้ เป็นบ้า แล้วก็ไม่ต้องตกนรก

คนถูกความโลภเข้าครอบงำ ความโลภเกิดขึ้นในจิต คิดอยากได้สิ่งของของคนอื่น โดยที่เจ้าของเขาไม่อนุญาติ ลักเอา ขโมยเอา ฉ้อเอา โกงเอา คิดเอา นี่ เมื่อเขาตายจาก

ชาติมนุษย์ เขาไปเกิดในนรกสิ้นกาลช้านาน ถูกไฟเผาถูกต้มน้ำร้อนลวก อยู่ที่หม้อกะทะทองแดง สัญชีวนรก ยาว 400 เส้นกว้าง 400 เส้น ลึก 400 เส้น เต็มไปด้วยสัตว์นรกร้องไห้ครวญคราง เพราะถูกต้มด้วยน้ำร้อน ถูกเผาด้วยไฟ ถูกแทงด้วยหอก ถูกฟันด้วยดาบ ถ้าเขารู้ว่านรกเป็นอย่างงั้น ที่เขาไปตก เขาจะไม่ไปตกอีกต่อไป แต่อะไรเล่า มันไปตกแล้วจึงรู้ว่ามันร้อน จึงรู้ว่ามันทุกข์ ถ้ายังไม่ไปตก ถ้าพระพุทธเจ้าไปบอก ครูบาอาจารย์ไปสอนมันก็ไม่เชื่อ พ้นจากนรกมาแล้ว มาเป็นเปตร ห้องใหญ่ ปากเหมือนกันกับเข็ม กินอะไรก็ไม่รู้จักอิ่ม เพราะท้องมันใหญ่นี่ สัญชีวนรก สัตว์นรกเต็มยัดเยียดเหมือนกันกับข้าวสารอยู่ในกระสอบ ใครไปก็ตก ไปก็ตก เพราะความโลภ พวกเราละไม่ได้ เพราะความโลภมันเป็นใหญ่ในหัวใจ

ความโลภมีอำนาจ จึงสามารถผลักดันให้จิตใจของเราโลภ สัตว์ทั้งหลายจึงไปตกนรกเพราะความโลภ

สัตว์ทั้งหลายไปตกนรก เพราะความโกรธ ความโกรธทำให้อายุสั้น ความโกรธทำให้เป็นคนโง่ ผู้ใดตายในขณะที่ตนเองมีความโกรธ ไปเกิดเป็นเปตรมีศรีษะติดไปด้วยไฟ พ้นจากเปตรมาแล้ว ไปเกิดเป็นงู งูเห่า งูจงอาง งูที่มีพิษ งูที่มีพิษนี่ไม่กลัวคนน๊ะ เราไปไล่มันนี่มันจะฉกกัดเราน๊ะ มันไม่กลัว เพราะมันมีพิษคน ที่มีความโกรธมากๆ ตายแล้วไปเป็นงู งูเห่า งูจงอาง ไปเกิดเป็นเสือเที่ยวกินคน นอกจากนั้น ไปเกิดเป็นยักษ์ โอย ชั่วช้าที่สุด

พระพุทธเจ้าเทศน์เต็มที่ แสดงให้เห็นด้วย นี่ นรกมันเป็นอย่างนี้เธอจงมองดู เรียกว่าพระเจ้าเปิดโลก นี่ สัญชีวนรก โรรุวนรก มหาโรรุวนรก กาฬสุตตนรก พระองค์บอกเลย เห็นไหน คนทำบาปแบบนั้น ตกนรกลูกนี่ คนทำบาปแบบนั้น ตกนรกลูกนี่ เห็นไหมแต่ก็ไม่กลัว ไม่เข็ด ไม่หราบ เพราะอะไร เพราะมืด เพราะบอด เพราะกิเลส โทสะ ความโกรธ ไม่มีการยับยั้งช่างใจของตนเอง

คนที่มีโมหะเป็นเจ้าเรือน มีความหลงใหลใฝ่ฝัน ในเรื่องความชั่ว ไม่ได้หลงหรอกความดี หลงความชั่ว ตายแล้วไปเกิดไหน ไปเกิดเป็นหมู ไปเกิดเป็นไส้เดือน ไปเกิดเป็นปลิง แม๊ มันโสโครกสกปรก เพราะความหลง ไปตก โมหะนรก นรกขุมที่มืดที่สุด นรกลูกนั้นไม่แสงอาทิตย์ แสงจันทร์ แสงเทียน แสงอะไร ก็ไม่มีมืด สัตว์ทั้งหลายนี่ เอามือ

ลูบคลำไปตามฝานรก พอไปเห็นกันแล้วก็กัดกันกิน เล็บยาว 1 คาวุต ฟันยาว กัดกันกิ น กัดกันกินอย่างนั้นแหละ แล้วก็ตกลงไปนรกมืด แล้วก็ปีนขึ้นมา เมื่อพบกันก็กัดกันกินอยู่อย่างนั้นแหละ

พระพุทธเจ้า ชี้ให้เห็นเลย เชื่อหรือไม่เชื่อ

ความชั่ว เมื่อทำลงไปแล้วจะได้รับโทษทั้งทางกฎหมาย และ ศีลธรรม โทษในเมืองมนุษย์ผิดกฎหมาย ติดคุก ติดตะราง

คนที่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตมักจะอายุสั้น คนที่เมตตามักจะมีอายุยืน ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ คนอิจฉาริษยาคนอื่น ตายไปแล้ว เกิดในตระกูลต่ำ เกิดเป็นคนขอทาน คนที่มีมุทิตาคอยยินดีกับบุคคลอื่น เกิดในตระกูลสูง ไม่อิจฉาริษยาบุคคลผู้อื่น คนที่บริจาคทานการกุศล เกิดมาเป็นคนมั่งมีศรีสุข มีเงิน มีทอง มีข้าว มีของ เรียกว่าเศรษฐีมหาเศรษฐี คนตระหนี่เหนียวแน่น มีอะไรก็ไม่บริจาคทานการกุศล เกิดมาเป็นคนทุกข์ คนจนค้นแค้นแสนกันดาร หาอะไรจะกินก็ไม่มี หาเงินก็ไม่มี หาทองก็ไม่มี

พระพุทธเจ้า พระองค์ทรงพิจารณาสัตว์ทั้งหลาย จึงได้ตอบกับพระอานนท์ว่า อานนท์ สัตว์ทั้งหลายเนี่ย เปรียบเหมือนกันกับแผ่นดิน เราตถาคตเอาสองนิ้วมือไปหยิบดินทรายขึ้นมา เนี่ย แล้วก็มาวางไว้ ดูกรอานนท์ เราตถาคตหยิบขึ้นมานี่กับที่ยังอยู่ในพื้นแผ่นดิน อะไรจะมากกว่ากัน พระอานนท์ตอบว่า ที่ยังเหลืออยู่ เยอะเลยพระเจ้าข้า ที่พระองค์ทรงหยิบมานิดเดียว ดูกรอานนท์ เราตถาคตได้บำเพ็ญบารมีจนได้เป็นพระพุทธเจ้ามาโปรดสัตว์ได้เพียงนิดเดียว เปรียบเหมือนกับหยิบดินขึ้นมานี่เอง นอกนั้น ตกนรกหมด ตกนรกหมดเลย

ดูกรอานนท์ เขาวัวกับขนวัว อะไรจะมากกว่ากัน พระอานนท์ตอบว่า เขาวัวมีสองเขา ขนวัวตอบไม่ได้พระเจ้าข้า อานนท์ เราตถาคตอุบัติบังเกิดขึ้นมาแล้ว มาโปรดสัตว์คนไปสวรรค์ เพียงเขาโค เท่านั้นเอง สองเขา ส่วนคนไปตกนรก เป็นเปรต เป็นผี เป็นอสูรกาย เป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นยักษ์ เหมือนกันกับขนวัว อานนท์เอยดูซิ พระพุทธเจ้าเปรียบเทียบ เราลองเอามา พิจารณาในเรื่องของเราดูซิ ใจของเรานี่ วันหนึ่ง เราคิดถึงเรื่องความดีกี่ครั้ง กี่ครั้ง นับได้ไหม คิดถึงเรื่องความดีว่าตัวเองอยากไป สวรรค์ พรหมโลก พระนิพพาน ตัวเองจะต้องบำเพ็ญความดี บางคนไม่คิดเลย มืดตื้อ อยู่อย่างนั้นแหละ นี่

เห็นไหมมันไม่คิด ที่นี้ คิดความชั่ว คิดเอาๆๆ นั่งก็คิด นอนหลับไปยังฝันไปอีก ตื่นขึ้นมา ก็ไม่คิดถึง พุทโธ ธัมโม สังโฆ เพราะฉะนั้นมันจึงลงนรก ถ้าไม่เชื่อก็ลองดู ดูใจของตัวเองนี่

พระพุทธเจ้า ทรงให้พิจารณา เกี่ยวกับความตาย พวกเราที่นั่งอยู่นี้ พิจารณาความตายกับบ้างไหม มีแต่หลับปุ๋ยๆๆ ตื่นขึ้นมามีแต่หาอยู่ หากิน อย่างนั้นแหละ โอ... เรามีความตายเป็นธรรมดา โอ...เมื่อไหร่เราจะตายหนอ เราทำไมเพลิดเพลินเจริญใจ อยู่กับสิ่งที่ไม่เป็นสาระแก่นสาร เราจะรีบทำคุณงามความดีก่อนตายนี่

โดยมาก ไม่คิดถึงคุณงามความดีเลย แล้วก็ไม่สร้างด้วย อยู่เฉยๆ เลยๆ เหมือนกับผีบ้า อยู่เหมือนกันกับบ้ากับบอ นี่แหละ ไม่คิดถึงหน้า ไม่คิดถึงหลัง ไม่คิดถึงอดีต ไม่คิดถึงอนาคต เราจะทำอย่างไร จึงจะเป็นคนดี ไม่คิดหรอก ปล่อยเลย ตามเลย มันจะชั่วถึงขนาดไหน ก็ปล่อยตามใจ

วันหนึ่ง คืนหนึ่ง เราคิดอะไรบ้าง เราคิดสร้างสรรค์ประโยชน์อะไรให้เกิดขึ้น เราจะต้องทำตัวของเรา เป็นยังไง ศีลของเราบริสุทธิ์หรือยัง เรารักษาศีลห้าบริสุทธิ์ไหม เรารักษาศีลแปดบริสุทธิ์ไหม เรารักษาศีลสิบบริสุทธิ์ไหม 227 บริสุทธิ์ไหม พิจารณาหรือเปล่า ไม่รู้เรื่องอะไรเลย นี่ ศีลขนาดหยาบๆ ยังไม่รู้เรื่อง สมาธิจะเอาอะไรมา จิตตั้งมั่นหรือเปล่า เออ จิตนี่เหมือนกันกับลิง เหมือนกันกับวอกมนุษย์ลิงไม่มีจิตเป็นสมาธิเลย สมาธิแปลว่าตั้งมั่น

ใครเล่าได้ดีเพราะไม่ทำอะไรเลย ต้องมีความเพียร ต้องมีความอดทน มีสติ มีสมาธิต่อสู้กับความชั่วของตัวเอง ความชั่วมันเกิดขึ้นมาอย่างไร ก็ต้องตามแก้ไขมัน เออ มันจะทำอะไร จะคิดอะไร ก็ทำตามความชั่วนั้น มันจะใช้ได้เหรอ มันคิดอย่างนี้ ต้องแก้อย่างนี้ มันปรุงมาอย่างนี้ ต้องแก้อย่างนี้ จึงว่า คนดีชอบแก้ไข แก้ มันโลภมาก เอาอะไรแก้ มันโกรธมา เอาอะไรแก้ มันหลงมา เอาอะไรแก้ มันรักมา เอาอะไรแก้ มันชังมา เอาอะไรแก้ ธรรมะของพระพุทธเจ้า มีไว้สำหรับให้แก้ทุกอย่าง แต่มันก็ไม่เอามาแก้ มีแต่เอามาเพิ่ม ทุกข์เท่าไหร่ยิ่งซ้ำ นี่มันเป็นอย่างงั้น เราต้องแก้ซิ ถ้าเราไม่แก้ ใครจะมาแก้ให้เราไม่ตัดใครจะตัดให้

ถ้าเราคิดตามความดี สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ต้องปรึกษาหารือ ถ้าเรามีศีลธรรมจะไปไหน

ก็มีอิสรภาพ มันก็อยู่เย็นเป็นสุข กฎหมายปกปักรักษา ศีลธรรมปกปักรักษา อยู่เย็นเป็นสุ ขถึงจะไม่รวย อยู่เย็นเป็นสุขก็พอแล้ว นี่ลองคิดดูซิ ถ้าไปตามกิเลส กิเลสมันบอก กิเลสมันสอน สอนทางชั่วทั้งนั้นแหละ กิเลสนี่ มึงต้องฆ่า ไปปล้นเอาเจ้าของทรัพย์นั่น ตีหัวมันเลย ยิงมันเลย ยิงแล้วมันไม่ตาย เอาปืนตีหัวอีก เอาให้มันจนตาย นี่ดูซิ กิเลสมันบอกแล้วมันเป็นยังไง ต่อไปเขาก็จับเข้าคุก เข้าตะราง รับแต่ความทุกข์

นี่แหละ พระพุทธเจ้า ทรงเห็นอย่างนี้ จึงทรงบัญญัติศีลห้า ศีลแปด ศีลสิบ ศีล 227 ทาน ศีล ภาวนา ไว้สำหรับพวกเรา ดำเนินเดินไป เป็นทางที่ถูกต้อง อย่าเดินทางผิด ถ้าเราเดินทางผิด มันก็ผิดไปเรื่อยๆ แหละ มิจฉาทิฏฐิ มิจฉาสังกัปโป มิจฉาวาจา มิจฉากัมมันโต มิจฉาอาชีโว เลี้ยงชีวิตก็ผิดไปหมด ถ้าเดินทางถูก มันก็ถูก เริ่มต้นแต่ ความคิดของเรา มีปัญญาอันชอบ สัมมาทิฏฐิ คิดชอบ พูดชอบ ทำชอบ เลี้ยงชีวิตชอบ ทำการงานชอบ ถ้ามันชอบไปหมด มันก็ถูกต้อง อยู่เย็นเป็นสุข

กิเลสนี่มันแหลมลึกที่สุด คำว่า กลัวบาป กลัวกรรม นั้น ไม่มีเลย คนเราเมื่อวิบากกรรม ยังไม่มาถึง ก็อวดตัวว่าดีๆ พอวิบากมาถึงแล้ว กรรมมาถึงแล้ว อะไรหนอ ทำไมกูจึงเป็นอย่างนี้หนอ ทำไมหนอ เออ มันเป็นอย่างนี้ ถ้าเราเตรียมตัวไว้ก่อน อะไรมันจะเกิดขึ้น เราเตรียมไว้ หนักก็เป็นเบา เบาก็จางไปหมดเลย

พระพุทธเจ้าจึงว่า ไม่ให้ประมาทในชีวิต ชีวิตของเรานี้ เกิดขึ้นมาชั่วคราวเดี๋ยวเดียวเท่านั้น

โอโอ้ อนิจจา สังขารา ไม่เที่ยงตรง
หนุ่ม แก่ ย่อมจะปลง ชีวิตม้วย อย่าสงกา
อุบัติเกิด แล้วก็วิญญาณดับ จากสรีรา
ไม่เที่ยงแห่งปาณา วิกาล กาย ก็เป็นไป
ลมเข้าและออกนั่นแหละบอกชีวิต
ร้อยปี เข้าใจผิด ไม่ใช่ ชีวิตของเราเลย

วันนี้ก็เดี๋ยวเดียว หมดไปแล้ว ปีหนึ่งก็หมดไปแล้ว ชีวิตของเรา หมดไปด้วยวันเวลาหมดไป ไม่ใช่หมดไปแต่วันเวลาเท่านั้น ชีวิตของเราก็หมดไป แต่คนทั้งหลายก็ประมาท คอยเราแก่เสียก่อนจึงค่อยบำเพ็ญศีล บำเพ็ญธรรม ภาวนา แก่แล้วมันจะทำอะไรได้ ไม้แก่ๆ เอาไปดัดได้ไหม

พวกเราพากันฝึกฝน อบรม พระพุทธเจ้าก็จากไป ครูบาอาจารย์ก็จากไป เราก็ยังเป็นปลา เป็นปู เป็นหอย เป็นกุ้ง เป็นหมู เป็นหมา เป็นเป็ด เป็นไก่ อยู่นี่หรือ จะให้ใครมาสอนเรา ถ้าเราไม่สอนเรา ใครจะไปสอน ครูบาอาจารย์ก็เป็นแต่ผู้ชี้ ผู้แนะ ผู้นำ ผู้บอกเท่านั้น ส่วนตัวเองต้องมาค้นมาคิด

ธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามีถึง84,000 พระธรรมขันธ์ หยิบยกขึ้นมา เพียงย่อยๆ เพื่อเป็นการเตือนพวกเราทั้งหลาย สิ่งไหนที่ขาดตกบกพร่อง เราช่วยกันทำ สิ่งไหนที่ไม่ดี เราช่วยกันชำระสะสางออก แล้วเอาแต่สิ่งที่ดี สิ่งที่เป็นมงคล สิ่งที่มีประโยชน์ มาใช้ อย่าเอาแต่ชอบใจ แต่ไม่ชอบธรรม ชอบธรรมมันเป็นยังไง มันถูกต้องอยู่เย็นเป็นสุข ถูกใจตนเองเป็นยังไง มีแต่ความทุกข์ ความเร่าร้อนเผาใจตนเอง

ธรรมะของพระพุทธเจ้ามีแต่ของดีๆ ทั้งนั้น แต่คนไม่ชอบ ชอบแต่ของชั่ว

พวกเรามุ่งมั่นตั้งใจพากันมาปฏิบัติธรรมะก็ขอให้เจริญรุ่งเรืองด้วยธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า ธรรมะของพระพุทธเจ้าไม่เหมือนกับ ผลหมากรากไม้ ที่จะให้ผลตามฤดูกาล ธรรมะพระพุทธเจ้าให้ผลทุกวันทุกคืนทุกเวลา ทำความชั่วเดี๋ยวนี้ ก็ได้รับผลความชั่วเดี๋ยวนี้ ทำความดีเดี๋ยวนี้ก็ได้รับผลดีเดี๋ยวนี้ เหมือนกันกับเรารับประทานอาหาร กินเดี๋ยวนี้มันก็อิ่มเดี๋ยวนี้ ไม่กินมันก็หิว นี่มันเป็นอย่างงั้น

คุณพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ไม่มีประมาณ พวกเราทั้งหลายอยู่เย็นเป็นสุข ได้รับความเป็นอิสระเสรี ไม่มีใครมาบังคับข่มเหง เพราะศาสนามีพระเจ้าแผ่นดินรับรองอันนี้แหละ เราได้อยู่เย็นเป็นสุขก็เพราะศาสนานี้แล ให้พวกเราได้รู้จักบุญคุณของศาสนา รักษาศาสนาไว้ประดุจดวงใจของเรา เมื่อเราเป็นผู้ตั้งอกตั้งใจ ประพฤติปฏิบัติดังนี้แล้วก็จะมีแต่ความสุข ความเจริญ

การแสดงธรรมะในวันนี้ ตั้งแต่ต้นจนอวสาน ก็พอสมควรแต่กาลเวลา ขออำนวยอวยชัย ให้พวกท่านทั้งหลาย ที่มาปฏิบัติธรรมะ มาฟังธรรมะจงประสพพบเห็นแต่ ความสุข ความเจริญงอกงามไพบูลย์ ในศาสนธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้ท่านปราถนาสิ่งใด ขอให้สิ่งนั้น จงเป็นผลสำเร็จ ทุกประการเถิด

พิมพ์ที่ **ประมวลออฟเซ็ท** 237 ม. 6 บ้านห้วยบง (ตรงข้ามไฟฟ้าย่อย)
ถ.มะลิวัลย์ อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น **โทร. (043) 312122, 312627**

